

EDUSKUNNAN KIRJELMÄ 28/2011 vp

Lepäämässä oleva ehdotus valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Eduskunta on perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla vuoden 2010 valtiopäivillä päättänyt hyväksyä ehdotuksen valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi jätettäviksi lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin.

Valiokuntakäsittely

Puolustusvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (PuVM 2/2011 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvion valmiuslain suhteesta perustuslain uuteen 23 §:ään perustuslakivaliokunnan esittämät näkökohdat huomioon ottaen.

Nyt koolla oleva eduskunta on käsitellyt asian lopullisesti ja perustuslain 73 §:ssä säädetyllä määränemistöllä hyväksynyt seuraavat lait:

Valmiuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain tarkoitus, soveltamisala ja yleiset periaatteet

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on poikkeusoloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja

maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys.

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään viranomaisten toimivaltuuksista poikkeusolojen aikana. Lisäksi laissa säädetään viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin.

3 §

Poikkeusolojen määritelmä

Poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat:

1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;

2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;

3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;

4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä

5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

4 §

Toimivaltuuksien käyttöperiaatteet

Viranomaiset voidaan oikeuttaa poikkeusoloissa käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Tämän lain mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.

5 §

Suhde kansainvälisiin velvoitteisiin

Tätä lakia sovellettaessa on noudatettava Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita ja kan-

sainvälisen oikeuden yleisesti tunnustettuja sääntöjä.

Tämän lain II osan soveltamisen aloittamisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja soveltamisen päättymisestä ilmoitetaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 8/1976) sopimusvaltioille Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin välityksellä sillä tavoin kuin yleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa määrätään. Euroopan neuvoston pääsihteerille tiedotetaan lain II osan soveltamisen aloittamisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja soveltamisen päättymisestä sillä tavoin kuin ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990) 15 artiklan 3 kappaleessa määrätään.

2 luku

Toimivaltuuksien käyttöönnotosta päättäminen

6 §

Asetus toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta

Jos valtioneuvosto, yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot, voidaan valtioneuvoston asetuksella (*käyttöönottoasetus*) säätää II osan säännösten soveltamisen aloittamisesta. Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Käyttöönottoasetuksessa on mainittava, miltä osin tämän lain mukaisia toimivaltuuksia voidaan soveltaa ja toimivaltuuksien alueellinen soveltamisala, jos niitä ei saateta sovellettaviksi koko valtakunnan alueella.

Käyttöönottoasetus on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan. Jollei käyttöönottoasetusta ole viikon kuluessa sen antamisesta toimitettu eduskunnalle, asetus raukeaa.

Kun eduskunta on tehnyt 3 momentissa tarkoitetun päätöksen, käyttöönottoasetuksessa mainittuja säännöksiä voidaan alkaa soveltaa siltä osin kuin eduskunta ei ole päättänyt, että asetus on kumottava.

7 §

Asetus toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta kiireellisessä tapauksessa

Jos 6 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyä menettelyä ei ole mahdollista noudattaa vaarantamatta merkittävästi lain tarkoituksen saavuttamista, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että II osan toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa välittömästi.

Tällainen asetus voidaan antaa enintään kolmeksi kuukaudeksi, ja se on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Jollei asetusta ole viikon kuluessa sen antamisesta toimitettu eduskunnalle, asetus raukeaa. Asetus on kumottava osittain tai kokonaan, jos eduskunta niin päättää.

8 §

Toimivaltuuksien käytön jatkamisesta päättäminen

Poikkeusolojen jatkuessa valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää II osan säännösten soveltamisen jatkamisesta (*jatkamisasetus*). Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Jatkamisasetus on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan.

9 §

Jatkamisasetuksen soveltaminen

Kun eduskunta on tehnyt 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen, saadaan jatkamisasetuksessa mainittuja tämän lain säännöksiä soveltaa siltä osin kuin eduskunta ei ole päättänyt, että asetus on kumottava kokonaan tai osittain.

Jollei eduskunta ole tehnyt päätöstä jatkamisasetuksesta ennen kuin säännösten soveltaminen voimassa olevan asetuksen mukaan päättyy, vaikka jatkamisasetus on toimitettu eduskunnalle vähintään kaksi viikkoa ennen mainittua ajankohtaa, saadaan kaikkia jatkamisasetuksessa mainittuja tämän lain säännöksiä soveltaa. Eduskunnan päätettyä asetuksesta on voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

10 §

Jälkitarkastus

Tämän lain II osan säännösten nojalla annettavat valtioneuvoston ja ministeriön asetukset saatetaan välittömästi eduskunnan käsiteltäviksi. Eduskunta päättää, onko asetukset kumottava.

11 §

Toimivaltuussäännösten soveltamisen päättminen

Poikkeusolojen päättyessä on voimassa oleva käyttöönottoasetus tai jatkamisasetus kumottava.

Jos jonkin II osan säännöksen soveltamisedellytykset lakkaavat, käyttöönotto- tai jatkamisasetusta on vastaavasti muutettava.

Kumottaessa tai muutettaessa 1 ja 2 momentin mukaisesti käyttöönotto- tai jatkamisasetusta on samalla kumottava ne lain II osan säännösten nojalla annetut asetukset, joiden soveltamisedellytykset ovat lakanneet.

3 luku

Varautuminen

12 §

Varautumisvelvollisuus

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja

muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

13 §

Varautumisen johtaminen, valvonta ja yhteensovittaminen

Varautumista johtaa ja valvoo valtioneuvosto sekä kukin ministeriö toimialallaan. Kukin ministeriö yhteensovittaa varautumista omalla toimialallaan. Varautumisen yhteensovittamisesta valtioneuvostossa säädetään erikseen.

II OSA

TOIMIVALTUUDET POIKKEUSOLOISSA

4 luku

Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusalan toiminnan turvaaminen

14 §

Rahoitusmarkkinoita koskevat määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *Suomessa asuvalla*:

a) luonnollista henkilöä, jolla on täällä kotipaikka;

b) täällä sijaitsevaa ulkomaista sivuliikettä; sekä

c) julkis- tai yksityisoikeudellista oikeushenkilöä, jolla on täällä kotipaikka; ei kuitenkaan Suomen valtiota;

2) *ulkomailla asuvalla* sellaista luonnollista henkilöä sekä julkis- tai yksityisoikeudellista oikeushenkilöä, jonka kotipaikka ei ole Suomessa, ja ulkomailla sijaitsevaa suomalaista sivuliikettä;

3) *maksuvälineellä* seteliä, maksuliikkeessä yleisesti käytettyä metallirahaa, sähköistä rahaa,

pankkivekseliä, sekkiä ja muuta niihin rinnastettavaa maksuosoitusta;

4) *ulkomaisella maksuvälineellä* maksuvälinettä, joka on ulkomaan rahan määräinen tai sisältää oikeuden maksuun ulkomaan rahana;

5) *arvopaperilla* arvopaperimarkkina-laissa (495/1989) tarkoitettua arvopaperia ja arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991) tarkoitettua arvo-osuutta sekä kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain (772/1988) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakioitua johdannaissopimusta ja siihen rinnastettavaa johdannaissopimusta;

6) *ulkomaisella arvopaperilla* arvopaperia, joka on ulkomailla asuvan liikkeeseen laskema, ja tällaiseen arvopaperiin kohdistuvaa oikeutta;

7) *saamistodisteella* velkakirjaa, vekseliä, talletustodistusta, pankkikirjaa ja muuta niihin rinnastettavaa sitoumusasiakirjaa.

Tätä lukua sovellettaessa katsotaan Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto sekä muu sellainen kansainvälinen rahoitus- tai muu laitos, jonka kotipaikka on Suomessa, ulkomailla asuvaksi.

15 §

Rahoitus- ja maksuvälineitä koskevat toimet

Maan valuuttavarannon sekä valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa:

1) arvopapereita, maksuvälineitä ja saamistodisteita saadaan viedä maasta ja tuoda maahan vain Suomen Pankin luvalla;

2) Suomessa asuva on korvausta vastaan velvollinen luovuttamaan tai siirtämään Suomen Pankille omistamansa tai hallussaan olevat ulkomaiset maksuvälineet, ulkomailla olevat Suomen rahan määräiset maksuvälineet, ulkomaiset arvopaperit sekä saamiset ulkomailla asuvalta (*kotiuttamisvelvollisuus*);

3) sellaiset toimet, jotka muuttavat tai saattavat muuttaa Suomessa asuvan omistuksessa tai hallussa olevien ulkomaisten maksuvälineiden, arvopaperien tai ulkomailla asuvalta olevien saamisten määrää tai laatua, sekä sellaiset Suomessa asuvan ja ulkomailla asuvan väliset toi-

met, jotka muuttavat tai saattavat muuttaa Suomessa asuvan varojen tai velkojen määrää tai laatua, ovat sallittuja ainoastaan Suomen Pankin luvalla.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kotiuttaminen on tehtävä valtioneuvoston asetuksella säädettävässä määräajassa asetuksen voimaantulosta tai siitä, kun kotiuttamisvelvollinen on asetuksen voimaantulon jälkeen saanut kotiutettavat maksuvälineet, arvopaperit ja saamiset haltuunsa tai omistusoikeuden niihin. Kotiuttaa ei voida suomalaisen pankin ulkomailla olevaan sivukonttoriin eikä ulkomaisen pankin Suomessa olevaan sivukonttoriin.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kotiuttamisvelvollisuudesta maksetaan kotiuttajalle Suomen rahana korvaus. Korvausta maksettaessa noudatetaan sitä kurssia, jota Suomen Pankki luovutushetkellä valuutanvaihdossaan soveltaa.

16 §

Poikkeukset maastavientikiellosta, kotiuttamisvelvollisuudesta ja ulkomailla asuvan kanssa suoritettavien valuuttatoimien kiellosta

Suomen Pankki voi myöntää 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua maastavientiluvan, poikkeuksen kotiuttamisvelvollisuudesta tai kiellosta suorittaa valuuttatoimi ulkomailla asuvan kanssa, jos on suoritettava:

1) poikkeusoloissa väestön toimeentulolle ja maan talouselämälle välttämättömästä tuonnista aiheutuva meno;

2) julkisen yhteisön lakiin, sopimukseen tai sitoumukseen perustuva välttämätön meno ulkomaille;

3) Suomessa toimivan yrityksen maksuvalmiuden turvaamisesta tai muusta erityisestä syystä johtuva välttämätön valuuttatoimi;

4) poikkeusoloissa Suomelle välttämättömästä tuotannosta ulkomailla aiheutuva meno;

5) ulkomailla olevan omaisuuden säilyttämisestä suomalaisessa omistuksessa johtuva välttämätön meno.

Suomen Pankki voi myöntää 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua luvan tai poikkeuksen myös, jos

se on välttämätöntä luoton tai vakuuden antamiseksi ulkomailla asuvalle tai ottamiseksi ulkomailla asuvalta taikka ulkomaisten arvopapereiden tai saamisten hankkimiseksi ulkomailla asuvalta tai luovuttamiseksi ulkomailla asuvalle.

17 §

Varojen vastaanoton, luotonannon ja sijoitustoiminnan rajoittaminen

Väestön toimeentulon, valtion maksuvalmiuden tai välttämättömän taloudellisen toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuisa poikkeusoloissa:

1) luotto- ja rahoituslaitokset, vakuutus- ja eläkelaitokset sekä sijoituspalveluyritykset saavat antolainauksessaan periä korkoa ja muuta korvausta siten, että korkokanta tai muu korvaus ei ylitä eikä alita valtioneuvoston asetuksella säädettävää määrää;

2) edellä 1 kohdassa tarkoitettua yhteisöt saavat myöntää luottoja ja antaa luotonantoon liittyviä takauksia tai niihin verrattavia sitoumuksia vain niihin tarkoituksiin, niille luotonhakijaryhmille sekä sellaisilla ehdoilla ja sellaisia hakija-kohtaisia enimmäismääriä kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään;

3) talletuksia, asiakasvaratilleille vastaanotettuja varoja, jäsensijoituksia tai muita takaisinmaksettavia varoja koskevien sopimusehtojen estämättä on noudatettava valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä varojen nostoa koskevia nostettavaa määrää, nostojen ajoitusta ja nostokertoja koskevia ehtoja;

4) sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, luotto- ja rahoituslaitokset, vakuutus- ja eläkelaitokset, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt eivät saa vähimmäisvarantovelvoitteisiin perustuvia sijoituksiaan lukuun ottamatta sijoittaa muihin kohteisiin, muunlaisia määriä eivätkä muina ajankohtina kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Jos 1 momentin 4 kohdan mukaiset toimet osoittautuvat riittämättömiksi valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi, kohdassa tarkoitettua

yhteisöt ovat velvollisia sijoittamaan valtion liikkeeseen laskemiin velkasitoumuksiin sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Suomen Pankki ja Finanssivalvonta huolehtivat omilla toimialoillaan 1 ja 2 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

18 §

Indeksiehdon käyttö

Hintavakauden turvaamiseksi indeksiehdon tai muun sidonnaisuuden ottaminen sopimukseen ja sopimukseen jo otetun tällaisen ehdon käyttö on kielletty 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Kielletyistä indeksiehdoista ja sidonnaisuuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston 1 momentin nojalla antaman asetuksen vastainen indeksiehto on mitätön. Jos ehdon mitättömyys johtaisi kohtuuttomuuteen, ehto voidaan kokonaan tai osaksi ottaa huomioon tai sopimusta voidaan muulla tavoin sovitella siten kuin varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 36 §:ssä säädetään.

19 §

Arvopaperitoiminnan rajoittaminen

Valtion maksuvalmiuden, maan talouselämän perusteiden kannalta välttämättömän taloudellisen toiminnan taikka arvopaperi- tai vakuutusmarkkinoiden häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa:

1) arvopapereita saa laskea liikkeeseen yhteiseltä raha-arvoltaan, laadultaan tai lajiltaan rajoitetusti taikka ainoastaan tietyssä tarkoituksessa vain sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään;

2) arvopaperipörssissä tai muilla markkinapaikoilla saa käydä kauppaa vain valtioneuvoston asetuksella erikseen säädetävillä arvopapereilla;

3) arvopaperikaupan selvitystoimintaa ja arvopaperikeskuksen toimintaa saa harjoittaa vain valtioneuvoston asetuksella säädetävällä sellaisella tavalla, joka ei vaaranna selvitysjärjestelmien tai arvo-osuusjärjestelmän toimintaa eikä aiheuta vakavaa uhkaa rahoitusmarkkinoiden toiminnalle tai sijoittajien lakisääteille;

4) voidaan myöntää vain valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä sijoitussidonnaisia henkivakuutuksia.

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

20 §

Maksuliikkeen rajoittaminen

Maksuliikkeen sekä sitä koskevien selvitysjärjestelmien häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tilisiirtoja ei saa tehdä määrällisesti enempää, raha-arvoltaan suurempina eikä pienempinä taikka laadultaan tai lajiltaan muunlaisina kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Tilisiirron suorittamiselle muualla laissa säädettyjen tai muuten velvoitavien määräaikojen sijasta sovelletaan valtioneuvoston asetuksella säädettyjä pitempiä määräaikoja.

Häirinnälle alttiiden maksutapojen käyttö on kielletty. Häirinnälle alttiit maksutavat määritellään valtioneuvoston asetuksella.

Suomen Pankki ja Finanssivalvonta huolehtivat omilla toimialoillaan 1 ja 2 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

21 §

Poikkeukset vakavaraisuusvaatimuksista

Rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden vakaan toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa luottolaitoksiin, sijoituspalveluyrityksiin sekä vakuutus- ja eläkelaitoksiin sovelletaan valtioneuvoston asetuksella säädettyä laissa säädettyä vakavaraisuusvaatimusta alemmaa vakavaraisuusvaati-

musta, jos lakisääteisen vakavaraisuusvaatimuksen täyttäminen voi poikkeusoloissa johtaa mainittujen laitosten tai yritysten toiminnan olennaiseen vaarantumiseen.

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

22 §

Poikkeukset korvausrahastoille asetetuista vaatimuksista

Rahoitusmarkkinoiden vakaan toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan:

1) valtioneuvoston asetuksella säätää poikkeus laissa säädetystä velvollisuudesta kartuttaa talletussuojarahastoa, sijoittajien korvausrahastoa, kirjausrahastoa tai selvitysrahastoa, jos rahaston kartuttamista on poikkeusoloissa pidettävä luottolaitoksille, sijoituspalveluyrityksille tai muille rahastoon kuuluville kohtuuttomana taloudellisena rasitteena;

2) velvollisuutta maksaa korvaus rahaston varoista määräajassa lykätä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyä tavoin, jos korvauksen maksaminen määräajassa ei ole poikkeusolojen vallitessa mahdollista.

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

23 §

Konkurssia, selvitystilaa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat poikkeukset

Rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden vakaan toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää poikkeuksia laissa säädettyistä luotto- ja rahoituslaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden, arvopaperi-

pörssin, arvopaperikeskuksen ja optioyhteisön sekä vakuutus- ja eläkelaitosten:

1) konkurssiin ja selvitystilaan asettamisen edellytyksistä sekä konkurssi- ja selvitystilamenettelystä;

2) toiminnan tervehtymiseen tähtäävän toimenpidesuunnitelman tai muun tervehtymissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta, tällaisen suunnitelman sisältöä koskevista vaatimuksista ja muusta tervehtymisessä noudatettavasta menettelystä;

3) liiketapahtumien kirjaamisesta, omaisuuden arvostusta, tilinpäätöksen laatimisajankohtaa, rekisteröimisajankohtaa sekä julkistamista koskevista vaatimuksista samoin kuin osavuositarkastuksen laatimista, laatimisajankohtaa ja julkistamista koskevista vaatimuksista.

Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksia vaatimuksista yhdistellä konsernitilinpäätökseen tytä-, osakkuus- ja yhteisyrityksiä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella vain sellaisia poikkeuksia, jotka ovat välttämättömiä momentissa mainittujen yhteisöjen toiminnan olennaisen vaarantumisen estämiseksi.

Finanssivalvonta huolehtii 1 ja 2 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

24 §

Poikkeukset eläkevastuuta ja vastuuvelkaa sekä niiden kattamista koskevista vaatimuksista

Vakuutusmarkkinoiden vakaan toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksia eläkevastuun tai vastuuvelan laskemista tai kattamista koskevista laissa säädettyistä vaatimuksista, jos tällaiset poikkeukset ovat välttämättömiä vakuutus- tai eläkelaitosten toiminnan olennaisen vaarantumisen estämiseksi.

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

25 §

Poikkeukset henki- ja vahinkovakuutusopimusten ehdoista

Vakuutusmarkkinoiden vakaan toiminnan, väestön toimeentulon tai maan talouselämän perusteiden turvaamiseksi poikkeusoloissa:

1) vakuutuksenantaja saa maksaa vakuutuskorvauksen tai muun vakuutuksesta suoritettavan etuuden alennettuna taikka kokonaan lykätä etuuden maksamista;

2) vakuutuksenottaja saa maksaa vakuutusmaksun alennettuna tai kokonaan lykätä vakuutusmaksun maksamista;

3) vakuutuksenantaja saa irtisanoa väestön toimeentulon tai maan talouselämän jatkuvuuden kannalta välttämättömän vakuutussopimuksen vain sellaisilla perusteilla, joita voidaan pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon poikkeusolojen vakuutustoiminnalle aiheuttamat erityiset riskit ja vakuutuksenottajien suojantarve poikkeusoloissa;

4) vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja ei saa vedota sellaiseen vakuutussopimuksen ehtoon, jonka noudattamista poikkeusoloissa voidaan pitää kohtuuttomana ottaen huomioon vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan taloudellinen tilanne, vakuutetun välttämätön toimeentulo, vakuutuksenottajien ja vakuutettujen yhdenvertainen kohtelu tai muut poikkeusolojen aiheuttamat erityiset seikat;

5) vakuutuksenantajalla on oikeus periä 3 kohdassa tarkoitettua vakuutuksesta ja, kun vakuutuksenantajan oikeutta vedota vakuutussopimuksen ehtoon rajoitetaan, 4 kohdassa tarkoitettua vakuutuksesta Finanssivalvonnan määräämien perusteiden mukainen lisämaksu.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin:

1) 1 kohdassa tarkoitettua alennuksen enimmäismäärästä, maksun lykkäämisen enimmäis-

ajasta sekä puuttuvan määrän suorittamisesta korkoineen siihen oikeutetulle;

2) 2 kohdassa tarkoitettua vakuutusmaksun alennuksesta ja lykkäämisestä;

3) 3 kohdan mukaisista hyväksyttävistä irtisanomisperusteista;

4) 4 kohdassa tarkoitetuista vakuutussopimusten ehdoista, joihin vetoamista rajoitetaan.

26 §

Toiminnan järjestelyn ja kotipaikan siirron kieltö

Finanssivalvonta voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, kieltää valvottavansa sulautumisen, jakautumisen, kotipaikan siirron taikka liiketoiminnan, vakuutuskannan tai vakuutustoiminnan luovuttamisen, jos tällainen toimenpide voi vakavasti vaarantaa rahoitus- tai vakuutusmarkkinoiden toimintaa taikka väestön toimeentuloa tai maan talouselämän perusteita.

27 §

Euroopan keskuspankin lausunto

Edellä 15 tai 17 §:ssä, 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa taikka 20 tai 21 §:ssä säädettyjä toimivaltuuksia koskeva käyttöönottoasetus, joka koskee Euroopan yhteisön perustamissopimuksen tai Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön mukaan Euroopan keskuspankkijärjestelmälle kuuluvia tehtäviä, voidaan antaa vain, jolleivät Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki toimiessaan Euroopan keskuspankkijärjestelmän tehtävissä osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää ole poikkeusolojen vallitessa toimintakykyisiä. Valtioneuvoston on ennen asetuksen antamista pyydettävä kiireellistä menettelyä noudattaen Euroopan keskuspankin lausunto.

5 luku

Hyödyketuotannon ja -jakelun sekä energiahuollon varmistaminen

28 §

*Hyödyketuotantoa ja -jakelua koskevat määrä-
telmät*

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *maatilatalouden alkutuotannolla* maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) tarkoitettua maatilataloutta ja muuta yritystoimintaa sekä metsätaloutta, kalastusta ja kalanviljelyä;

2) *kulutushyödykkeellä* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia;

3) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja henkilöitä;

4) *elinkeinonharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka pitää ammatillisesti kaupan, myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa hyödykkeitä;

5) *säännöstelyllä* määrällisten rajoitusten asettamista hyödykkeiden vaihdantaan.

29 §

Valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus

Väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja on velvollinen pyynnöstä ilmoittamaan työ- ja elinkeinoministeriölle, Kuluttajavirastolle, aluehallintovirastolle ja kuluttajaneuvonnasta annetun lain (800/2008) nojalla kuluttajaneuvontaa antavalle maistraatille tiedot sellaisten päivittäistavara- ja elintarviketuotannon piiriin kuuluvien kulutushyödykkeiden kysyntä- ja tarjontatilanteesta, joilla on huomattava merkitys väestön toimeentulolle ja kansanterveydelle. Lisäksi elinkeinonharjoittajan on pyydetyssä laajuudessa ilmoitettava hyödykkeen hinta tai hinnoitteluperuste ja niiden muutokset, jos se on hintavalvontaa varten välttämätöntä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoitusmenettelyn toteuttamisesta

sekä määritellään ilmoitusmenettelyn alaiset hyödykkeet.

30 §

Polttonesteen säännöstelyn kohdistaminen

Polttonesteen saannin varmistamiseksi väestön toimeentulon, sotilaallisen puolustusvalmiuden ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömiin tarkoituksiin 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston asetuksella säädetään määrästä, jolla polttonesteen kulutusta on vähennettävä sekä vähennyksen kohdistumisesta liikenteeseen, maatalouteen, energiantuotantoon, teollisuuteen ja lämmitykseen.

31 §

Maatilatalouden alkutuotannon ohjaaminen ja säännöstely

Maatilatalouden toimintaedellytysten ja elintarvikehuollon turvaamiseksi poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa maatilatalouden alkutuotantoa varten myydä tai muutoin luovuttaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä lannoitteita, rehuja, torjunta-aineita ja eläinten lääkitsemiseen tarkoitettuja lääkkeitä vain sellaiselle maatilatalouden alkutuotannon harjoittajalle, jolla on tämän lain mukainen ostolupa. Maatilatalouden alkutuotannossa käytettävää polttoöljyä saa 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa myydä tai muutoin luovuttaa vain ostolupaa vastaan.

Jos alkutuotannossa käytettävän hyödykkeen hankkiminen edellyttää 1 momentin mukaan ostolupaa, maatilatalouden alkutuotannon harjoittaja saa käyttää tällaista hyödykettä vain elintarviketuotannon turvaamiseksi välttämättömään tuotantoon. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, millaista tuotantoa kulloinkin pidetään elintarviketuotannon turvaamiseksi välttämättömänä.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen myöntää ostoluvan. Sitä myönnettäessä otetaan erityisesti huomioon maatilatalouden alkutuo-

tannon harjoittajan aikaisemman tuotannon määrä.

Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla harjoitettavaan metsätalouteen käytettävistä lannoitteista, torjunta-aineista ja polttoöljystä päättää maa- ja metsätalousministeriö.

32 §

Vähittäiskaupan säännöstely

Väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa luovuttaa väestön toimeentulolle välttämättömiä kulutushyödykkeitä kuluttajalle vain ostolupaa vastaan. Säännöstelyn alaisista kulutushyödykkeistä ja säännöstelyssä noudatettavasta menettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Säännöstelyn ohjaus ja toimeenpano kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, aluehallintovirastolle ja kunnille. Kunnat myöntävät ostoluvat, vastaavat alueellaan ostolupahallinnosta ja tiedottavat ostolupamenettelystä.

33 §

Muun kaupan säännöstely

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittajan on pidettävä muun elinkeinonharjoittajan ja julkisyhteisöjen saatavana ostolupaa vastaan heille yleisesti markkinoimaansa, valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltävää hyödykettä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään säännöstelyn alaisista hyödykkeistä sekä säännöstelyssä noudatettavasta menettelystä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa tässä pykälässä tarkoitetun kaupan yleisestä säännöstelystä ja säännöstelyn valvonnasta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää toimialueellaan 1 momentissa tarkoitettut ostoluvat.

34 §

Teollisuustuotannon säännöstely

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömän hyödyketuotannon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa käyttää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltäviä metalleja, metalliseoksia, kemikaaleja, lääke- ja kemikaali-aineita, elektroniikkakomponentteja, maataloustuotteita, elintarviketeollisuuden käyttämiä tavaroita, energiantuotannon raakatai polttoaineita tai muita teollisuustuotannon välttämättömiä materiaaleja tai hyödykkeitä vain siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat teollisuustuotannon säännöstelystä ja valvonnasta.

35 §

Ulkomaankaupan säännöstely

Väestön terveydenhuollon, välttämättömän teollisuustuotannon ylläpitämisen ja puolustusvalmiuden turvaamiseksi poikkeusoloissa saa tämän lain perusteella säännösteltäviä hyödykkeitä viedä maasta vain valtioneuvoston myöntämällä luvalla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan luvanvaraisuus rajoittaa koskemaan vain joitakin säännösteltävistä hyödykkeistä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu lupamenettely ei ole riittävä toimenpide väestön terveydenhuollon, välttämättömän teollisuustuotannon ylläpitämisen ja puolustusvalmiuden turvaamiseksi, ei 1 momentissa tarkoitettuja säännösteltäviä hyödykkeitä saa viedä maasta (*vientikielto*). Valtioneuvoston asetuksella voidaan vientikielto rajoittaa koskemaan vain joitakin säännösteltävistä hyödykkeistä.

Väestön terveydenhuollon, välttämättömän teollisuustuotannon ylläpitämisen ja puolustusvalmiuden turvaamiseksi tai tietyille elinkeinoalalle aiheutuvan vahingon tai markkinahäiriön estämiseksi poikkeusoloissa saa tämän lain perusteella säännösteltäviä hyödykkeitä tuoda

maahan vain valtioneuvoston myöntämällä luvalla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan luvanvaraisuus rajoittaa koskemaan vain joitakin säännösteltävistä hyödykkeistä.

Jos 3 momentissa tarkoitettu lupamenettely ei ole riittävä toimenpide väestön terveydenhuollon, välttämättömän teollisuustuotannon ylläpitämisen ja puolustusvalmiuden turvaamiseksi tai tietyille elinkeinoalalle aiheutuvan vahingon tai markkinahäiriön estämiseksi, ei 3 momentissa tarkoitettuja säännösteltäviä hyödykkeitä saa tuoda maahan (*tuontikielto*). Valtioneuvoston asetuksella voidaan tuontikielto rajoittaa koskemaan vain joitakin säännösteltävistä hyödykkeistä.

36 §

Sähkön käytön rajoittaminen

Yhteiskunnan toimivuuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvosto voi päätöksellään rajoittaa sähkön käyttöä tai kokonaan kieltää sähkön käytön valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltäviin muihin kuin huoltovarmuuden kannalta välttämättömiin tarkoituksiin.

Rajoituksen tai kiellon noudattamista valvovat työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaisesti Energiamarkkinavirasto ja sähkömarkkina- laissa (386/1995) tarkoitettu verkonhaltija.

37 §

Sähkön kulutuskiiintiö

Maan talouselämän tai väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sähköä saa käyttää vain valtioneuvoston asetuksessa säädetyn prosenttimäärän sähkönkäyttäjän normaalin vuosikulutuksen mukaisesta kulutuksesta.

Verkonhaltija määrittää kulutuskiiintiön kun- kin sähkösopimuksen perusteella edellisenä kalenterivuonna toimitetun sähkön määrän perusteella. Jos tätä perustetta ei voida käyttää, kulutuskiiintiö määritetään vastaavan sähkön- käyttäjän tavanomaisen kulutuksen tai luotetta-

van selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kulutuskiiintiön laskennasta.

38 §

Sähkön käytöstä perittävä ylitysmaksu

Kulutuskiiintiön ylittävästä sähkön käytöstä on maksettava valtiolle ylitysmaksua. Ylitysmaksun suuruus kilowattituntia kohden on kolme kertaa vähittäismyyjän perimä keskimääräinen sähköenergian kuluttajahinta. Vähittäismyyjä määrittää ylitysmaksun suuruuden kuukausittain sähkön edellisen kalenterikuukauden kuluttajahintojen keskiarvon perusteella.

Ylitysmaksun perinnästä on voimassa, mitä verojen ja maksujen perinnästä on säädetty. Ylitysmaksun kantaa sähkön vähittäismyyjä. Ylitysmaksujen kantamista valvovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää luvan ostaa sähköä yli kulutuskiiintiön määrän ilman ylitysmaksua väestön toimeentulon tai maanpuolustuksen kannalta välttämättömään tarkoitukseen.

39 §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen

Maan talouselämän, väestön toimeentulon tai puolustusvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa verkonhaltija voi tilapäisesti keskeyttää sähkötoimituksen, jos sähkön kulutuksen vähentämiseksi tämän lain nojalla toteutetut toimenpiteet eivät vähennä sähkön kulutusta sähköverkon toimintakyvyn ylläpitämiseksi riittävästi. Sähkötoimitusta ei kuitenkaan saa ilman pakottavaa syytä keskeyttää huoltovarmuuden kannalta tärkeältä sähkönkäyttäjältä.

Verkonhaltijan on pidettävä sähkötoimituksen keskeytykset kullakin alueella mahdollisimman lyhytkestoisina ja noudatettava tasapuolisuutta keskeytysten kohdistamisessa. Sähkötoimituksen keskeytysten perusteita ja tasapuo-

lista kohdistamista valvoo Energiamarkkinavirasto.

Tämän lain nojalla toteutettuun sähköntoimituksen keskeytykseen ei sovelleta sähkömarkkinalain säännöksiä vakiokorvauksesta verkkopalvelun keskeytymisen vuoksi.

40 §

Kaukolämmön käytön rajoittaminen

Maan talouselämän, väestön toimeentulon tai puolustusvalmiuden turvaamiseksi kaukolämpöä saa 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ottaa jakeluverkosta kiinteistöjen lämmitystä varten vain valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävän määrän. Julkisten tilojen sisälämpötilaa ei saa lämmittämällä nostaa yli valtioneuvoston asetuksella säädettyä lämpötilaa. Kaukolämmön myyjä tai muu toimittaja on velvollinen toteuttamaan säännöstelytoimenpiteiden vaatimat tarpeelliset säädöt sekä sinetöimään säätölaitteet muissa kuin kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Kaukolämmön jakeluverkosta ottamisen rajoitukset eivät koske huoltovarmuuden kannalta välttämätöntä lämmön käyttöä.

Energiamarkkinavirasto ja kunnat valvovat rajoitusten noudattamista.

41 §

Lämmityspolttoöljyn säännöstely

Maan talouselämän, väestön toimeentulon tai puolustusvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa kevyttä ja raskasta polttoöljyä saa toimittaa lämmitystarkoitukseen vain valtioneuvoston asetuksessa säädetyн prosenttimäärän asiakkaan normaalista vuosikulutuksesta. Vuosikulutuksena pidetään kahden kuluvaа vuotta edeltäneen kalenterivuoden kulutuksen keskiarvoa. Keskiarvon laskee öljyn myyjä. Jos keskiarvon laskemiseen tarvittavia tietoja ei ole käytettävissä, vuosikulu-

tus arvioidaan kiinteistön omistajan antaman luotettavan selvityksen perusteella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää luvan ylittää kiintiö, jos se on välttämätöntä väestön terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi. Perusteista ylittää kiintiö säädetään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Asiakkaan on ilmoitauduttava öljyn myyjän asiakasrekisteriin sekä annettava viipymättä öljyn myyjän tai tämän vähittäismyyntiverkoston kuuluvan myyjän pyytämät säännöstelyn toimeenpanon kannalta välttämättömät tiedot.

Tarkemmat säännökset lämmityspolttoöljyn säännöstelyn toimeenpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat säännöstelyn valvonnasta.

42 §

Maakaasun käytön rajoittaminen

Väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa maakaasun käyttö jakeluputkistosta on sallittu vain välttämättömään tarkoitukseen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset määrittävät toimialueillaan ne tarkoitukset, joihin maakaasun käyttö on 1 momentin nojalla sallittu.

Rajoituksen noudattamista valvovat työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaisesti Energiamarkkinavirasto, maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitettu verkonhaltija sekä toimialueellaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

43 §

Hintasäännöstely

Säännöstelyn toimivuuden varmistamiseksi 32, 36, 40 ja 42 §:ssä tarkoitettujen hyödykkeiden hintaa ei saa korottaa valtioneuvoston asetuksella säädettävää määrää enempää.

44 §

Vedenhankinnan turvaaminen

Yhdyskuntien vesihuollon turvaamiseksi poikkeusoloissa maa- ja metsätalousministeriö voi päätöksellään velvoittaa vesihuoltolaitoksen toimittamaan tai luovuttamaan vettä oman toiminta-alueensa ulkopuolisen vedentarpeen tyydyttämiseksi sekä päätöksellään muuttaa vesilakiin (587/2011) tai sen nojalla myönnettyyn lupaan perustuvaa vedenotto-oikeutta, jos se on välttämätöntä kunnan tai suurehkon kuluttajajoukon vedensaannin turvaamiseksi tai muutoin yleiseltä kannalta merkittävän vesihuoltolaitoksen toiminnan turvaamiseksi taikka muusta näihin verrattavasta painavasta syystä.

45 §

Puun ja turpeen saannin turvaaminen

Maan talouselämän, energiahuollon ja välttämättömän rakentamisen turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päätöksellään velvoittaa maanomistajan, puutavaran tai turpeen omistajan taikka puun hakkuutai turpeen otto-oikeuden haltijan luovuttamaan puuta, puutavaraa ja turvetta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä puolustusvoimille.

Metsäkeskus on pyynnöstä velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä puolustusvoimille 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

6 luku

Rakentamisen ja rakennustuotteiden säännöstely

46 §

Välttämätön rakentaminen

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa huolehditaan ensisijaisesti välttämättömästä rakentamisesta.

Välttämätöntä rakentamista ovat:

- 1) puolustusvoimien hankkeet;
- 2) väestön suojaamisen, huollon ja turvallisuuden vaatimat rakennustyöt;
- 3) liikenne- ja viestintäyhteyksien sekä kunnallistekniikan kiireelliset rakennus- ja korjaustyöt;
- 4) energiahuollon vaatimat rakennustyöt;
- 5) maanpuolustuksen, väestön toimeentulon tai huoltovarmuuden kannalta tärkeän teollisuuden rakennustyöt;
- 6) keskeneräisten rakennustöiden loppuunsaattamiseksi tai töiden sopivaan vaiheeseen viemiseksi tarpeelliset työt; sekä
- 7) rakennusten ja rakennelmien välttämättömät korjaustyöt.

47 §

Rakentamisen aloitus- ja jatkamislupa

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa rakentamista ei saa aloittaa tai jatkaa, ellei rakennushankkeelle ole muiden tarvittavien lupien tai päätösten lisäksi myönnetty aloitus- tai jatkamislupaa. Aloitus- tai jatkamislupa on myönnettävä, jollei työvoiman, koneiden ja rakennustuotteiden saannin varmistaminen 46 §:ssä tarkoitettuun välttämättömään rakentamiseen toisin vaadi.

Puolustusvoimat ei tarvitse aloitus- tai jatkamislupaa rakennushankkeidensa toteuttamiseen. Aloitus- tai jatkamislupaa ei tarvita myöskään 119 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tilapäisen väestönsuojan rakentamiseen.

48 §

Rakennustuotteiden ostolupa

Rakennustuotteiden saannin varmistamiseksi välttämättömään rakentamiseen 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa rakennustuotteita myyvä elinkeinonharjoittaja saa myydä tai muutoin luovuttaa rakennustuotteita vain ostolupaa vastaan. Ostolupaa ei kuitenkaan tarvita myytessä tai muutoin luovutettaessa tuotteita tukku- tai vähittäiskaupalle taikka puolustusvoimien rakennushankkeiden toteuttamiseen.

Valtioneuvoston asetuksella määritellään ne rakennustuotteet, joita voidaan luovuttaa vain ostolupaa vastaan.

49 §

Aloitus- ja jatkamisluvan sekä ostoluvan myöntäminen

Kunnan rakennustarkastaja myöntää rakennushankkeen aloitus- ja jatkamisluvan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää kuitenkin aloitus- ja jatkamisluvan alueellisesti merkittävillä hankkeilla ja ympäristöministeriö valtakunnallisesti merkittävillä hankkeilla. Alueellisesti merkittävät ja valtakunnallisesti merkittävät hankkeet määritellään valtioneuvoston asetuksella.

Kunnan rakennustarkastaja myöntää rakennustuotteiden ostoluvan.

Tarkempia säännöksiä lupamenettelystä voidaan antaa ympäristöministeriön asetuksella.

50 §

Elinkeinonharjoittajan ilmoittamisvelvollisuus

Elinkeinonharjoittaja, joka pitää kaupan rakennustuotteita, joita voidaan luovuttaa vain ostolupaa vastaan, on velvollinen pyynnöstä ilmoittamaan hallussaan olevien ja luovuttamiensa tuotteiden määrän kunnan rakennustarkastajalle.

7 luku

Asuntokannan käytön säännöstely

51 §

Asuntokannan säännöstelyviranomainen

Kunta, jonka alueella asuntokannan käyttöä säännöstellään 52 tai 53 §:n mukaisesti, antaa mainitut toimenpiteet jonkin toimielimensä tehtäväksi tai asettaa erityisen toimielimen huolehtimaan niistä (*asuntokannan säännöstelyviranomainen*).

52 §

Asunnon ilmoittaminen vuokrattavaksi

Asuntotilanteen helpottamiseksi 3 §:n 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa asunnon omistaja on velvollinen ilmoittamaan vuokrattavaksi tarjoamansa asunnon asuntokannan säännöstelyviranomaiselle vuokralaisen osoittamista varten (*asunnonomistajan ilmoitusvelvollisuus*).

Jos asuntokannan säännöstelyviranomainen arvioi, ettei asunnonomistajan ilmoitusvelvollisuus ole riittävä toimenpide asuntojen käyttöön saamiseksi, asunnon omistaja on velvollinen ilmoittamaan vapaana olevat ja vapautuvat asuinhuoneistonsa sekä omistamansa muut asunnoksi sopivat tilat asuntokannan säännöstelyviranomaiselle vuokralaisen osoittamista varten (*asunnonomistajan laajennettu ilmoitusvelvollisuus*).

53 §

Asumaan sijoittaminen

Jos asuntokannan säännöstelyviranomainen arvioi, ettei asunnonomistajan laajennettu ilmoitusvelvollisuus ole riittävä toimenpide asuntojen käyttöön saamiseksi, on sellainen asunnon haltija, jolla on hallussaan useampia huoneita kuin yksi huone ruokakunnan kutakin jäsentä kohden keittiötä mukaan lukematta, velvollinen ilmoittamaan ylimääräiset huoneet asuntokan-

nan säännöstelyviranomaiselle vuokralaisen osoittamista varten (*asumaan sijoittaminen*).

54 §

Menettely asuntoa vuokrattaessa ja asumaan sijoitettaessa

Jos asuntokannan säännöstelyviranomaisen ei ole 14 päivän kuluessa 52 §:ssä tarkoitettusta ilmoituksesta osoittanut asuntoon vuokralaista, asunnonomistaja voi vuokrata sen sopivaksi katsomalleen henkilölle.

Asuntokannan säännöstelyviranomaisen on ensisijaisesti osoitettava vuokrattavat tilat sellaiselle asunnontarvitsijalle, jonka asunnontarve on suurin. Asunnonhaltijan ehdotus on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon.

Kun asuntokannan säännöstelyviranomaisen osoittaa asuntoon asukkaan 53 §:n mukaisesti, se laatii osapuolten välisen vuokrasopimuksen. Jolleivät osapuolet pääse sopimukseen vuokrasuhteen ehdoista, asuntokannan säännöstelyviranomaisen määrää niistä. Vuokra on määrättävä alueella vallitsevan kohtuullisen käyvän vuokran mukaiseksi.

55 §

Vuokran korottamisen ja vuokrasopimuksen irtisanomisen rajoittaminen

Asuntotilanteen helpottamiseksi 3 §:n 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa asuinhuoneistosta perittävää vuokraa ei saa korottaa valtioneuvoston asetuksella säädettyä määrää enempää.

Asuntotilanteen helpottamiseksi 3 §:n 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa vuokranantaja ei saa irtisanoa asuinhuoneiston vuokrasopimusta, ellei hän tarvitse asuntoa omaan, perheenjäsenensä tai muun läheisen omaisensa asuinkäyttöön taikka ellei irtisanomiseen ole muu erittäin painava syy.

8 luku

Sosiaaliturvaan liittyvät muutokset

56 §

Lakisääteisen vakuutuksen ja etuuksien muutokset

Väestön toimeentulon ja valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan työeläkettä, kansaneläkettä, sairaus-, tapaturma-, potilas- tai liikennevakuutusta sekä ansioperusteista työttömyyspäivärahaa, peruspäivärahaa, vuorotteluvapaakorvauksia tai aikuiskoulutustukea koskevien säännösten perusteella suoritettavan etuuden tai kuntoutusrahan taikka vastaavan muun etuuden maksaminen keskeyttää enintään kolmeksi kuukaudeksi tai sitä voidaan lykätä enintään kolmen kuukauden ajan.

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa voidaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työeläkettä, kansaneläkettä, sairaus-, tapaturma-, potilas- tai liikennevakuutusta sekä ansioperusteista työttömyyspäivärahaa, peruspäivärahaa, vuorotteluvapaakorvauksia tai aikuiskoulutustukea koskevien säännösten perusteella suoritettava etuus tai kuntoutusraha taikka vastaava muu etuus maksaa enintään kolmen kuukauden ajalta enintään 50 prosentilla alennettuna. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin alennuksen suuruudesta ja alennettujen etuuksien maksukaudesta sekä 1 momentissa tarkoitettun maksamisen keskeyttämisen tai lykkäämisen kestosta.

Edellä 1 momentissa mainittuja eläkkeitä maksetaan kuitenkin niiden alentamisesta, maksamisen keskeyttämisestä ja lykkäämisestä huolimatta aina niin paljon, että etuudensaajan saamat eläkkeet ovat yhteensä vähintään kansaneläkelaisissa (568/2007) tarkoitettun täysimääräisen kansaneläkkeen suuruiset.

57 §

Sosiaaliavustusten muutokset

Väestön toimeentulon ja valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan äitiysavustuksen, tuen kansainvälisen lapseksiottamisen kustannuksiin, elatustuen, lapsilisän, lasten kotihoidon tuen, lasten yksityisen hoidon tuen, asumistuen, työmarkkinatuen, opintorahan, asumislisän, sotilasavustuksen, sotilasvammakorvauksen, kuntoutusetuuden, maahanmuuttajien erityistuen taikka vastaavan muun etuuden sekä toimeentulotuen maksaminen keskeyttää enintään kolmeksi kuukaudeksi tai sitä voidaan lykkätä enintään kolmen kuukauden ajan.

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa voidaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa äitiysavustus, tuki kansainvälisen lapseksiottamisen kustannuksiin, elatustuki, lapsilisä, lasten kotihoidon tuki, lasten yksityisen hoidon tuki, asumistuki, työmarkkinatuki, opintoraha, asumislisä, sotilasavustus, sotilasvammakorvaus, kuntoutusetuus, maahanmuuttajien erityistuki taikka vastaava muu etuus sekä toimeentulotuki enintään kolmen kuukauden ajalta maksaa enintään 50 prosentilla alennettuna. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin alennuksen suuruudesta ja alennettujen etuuksien maksukaudesta sekä 1 momentissa tarkoitetun maksamisen keskeyttämisen tai lykkäämisen kestosta.

58 §

Etuuksien maksatus

Edellä 56 ja 57 §:ssä tarkoitettujen etuuksien saajille maksetaan etuuden alentamisen tai etuuden maksamisen keskeytyksen tai lykkäämisen aikana toimeentulotukea siten, että henkilölle tai perheelle muiden tulojen kanssa yhteenlaskettuna tulee käyttöön vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava määrä sekä välttämättömät asuin- ja terveydenhuoltomenot kattava määrä.

Etuuksien maksatuksen järjestämisestä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

59 §

Maksun viivästymisen seuraamuksista vapautuminen

Velallisena oleva luonnollinen henkilö vapautuu poikkeusoloissa viivästyskoron suorittamisvelvollisuudesta ja muista maksun viivästymisestä johtuvista seuraamuksista, jos hänen maksuviivästyksensä olennaisilta osiltaan on johtunut maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut:

1) 56 ja 57 §:ssä tarkoitetun lakisääteisen vakuutuksen, etuuksien tai sosiaaliavustuksen muutoksien vuoksi;

2) 90 §:ssä tarkoitetun maksatuksen siirtämisen vuoksi;

3) 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaiseen kertausharjoitukseen, ylimääräiseen palvelukseen tai liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen osallistumisen vuoksi.

Maksun viivästymisen seuraamuksista vapautuminen ei koske palkka- tai elatusapuvetkaa.

9 luku

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden sekä postipalveluiden saatuuden turvaaminen

60 §

Viestintäverkkoihin ja viestintäpalveluihin kohdistuvat toimenpiteet

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi ja niihin kohdistuvien tietoturvaohkien torjumiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa

viestintämarkkina- (393/2003) tarkoitettuna teleyrityksen:

1) tuottamaan verkko- ja viestintäpalveluja sekä antamaan viranomaiselle verkko- ja viestintäpalveluiden käyttöä koskevan tilannekuvan;

2) pitämään kunnossa tai rakentamaan taikka jättämään rakentamatta viestintäverkkoja;

3) luovuttamaan viranomaiselle tai toiselle teleyritykselle käyttöoikeuden viestintämarkkinalain 4 luvussa tarkoitettuun omaisuuteen; ministeriö voi myös päätöksellään kumota teleyritykselle viestintämarkkinalain nojalla asetettua käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden;

4) järjestämään kansainväliset verkko- ja viestintäpalveluyhteytensä liikenne- ja viestintäministeriön yksilöimällä tavalla;

5) sopimaan kansallisista tai kansainvälisistä verkkovierailuista liikenne- ja viestintäministeriön osoittamalla tavalla;

6) liittämään viestintäverkon yhteen toisen viestintäverkon kanssa tai purkamaan yhteenliittämisen;

7) katkaisemaan määräajaksi tai toistaiseksi verkko- tai viestintäpalveluyhteydet tiettyyn maahan tai kansainvälisiin verkko- ja viestintäpalveluihin;

8) ylläpitämään järjestelmiä ja palveluita tiettyistä paikoista.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi poikkeusoloissa lisäksi päättää yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömän viestinnän etuoikeudesta yleisissä viestintäverkoissa. Päätös voi kohdistua vain sellaiseen viestintäverkkoon, jossa viestinnän etuoikeus on teknisesti mahdollista toteuttaa.

61 §

Radiotaajuuksiin kohdistuvat toimenpiteet

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi sekä Suomen sotilaallisen puolustamisen ja alueellisen koskemattomuuden turvaamisen samoin kuin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömän viestinnän häiriöttömyyden varmistamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi

3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtuuttaa Viestintäviraston:

1) muuttamaan radiotaajuuksista ja telelaitteista annetussa laissa (1015/2001) tarkoitettua radioluvan ehtoja;

2) peruuttamaan radioluvan;

3) keskeyttämään radiolupien myöntämisen;

4) kieltämään radiotaajuuksista ja telelaitteista annetussa laissa tarkoitettua radiolähettimen tai radiojärjestelmän käytön taikka rajoittamaan niiden käyttöä muulla tavalla.

62 §

Tietoturvaan liittyvät toimenpiteet

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi ja niihin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjumiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004) tarkoitettua teleyrityksen, lisäarvopalvelun tarjoajan tai muun kuin valtionhallinnon yhteisötilaajan taikka näiden lukuun toimivan henkilön:

1) estämään tilapäisesti sähköpostiviestien, tekstiviestien ja muiden vastaavien viestien tai vertaisverkkoliikenteen lähettämisen, välittämisen tai vastaanottamisen;

2) salaamaan tai olemaan salaamatta verkko- ja viestintäpalvelunsa;

3) ryhtymään muihin vastaaviin välttämättömiin toimiin tietoturvaloukkausten torjumiseksi ja tietoturvaan kohdistuvien häiriöiden poistamiseksi.

63 §

Tietojärjestelmän käyttöoikeuden yleinen luovutusvelvollisuus

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön tai muun kuin valtionhallintoon kuuluvan yhteisön luovuttamaan viranomaiselle tai viranomaisen nimeämälle taholle

käyttöoikeuden ohjelmistoon, päätelaitteeseen, tietojärjestelmään, radiolähettimeen, vara-voimalaitteeseen taikka näiden osiin tai lisävarusteisiin, jos luovutus on välttämätön yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpidossa käytettävien verkko- ja viestintäpalveluiden toiminnan turvaamiseksi.

64 §

Postitoimintaan kohdistuvat toimenpiteet

Postipalveluiden saatavuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa postilaissa (415/2011) tarkoitetun postiyrityksen tai vastaavaa toimintaa harjoittavan muun yrityksen:

1) tuottamaan postin yleispalvelua sekä antamaan viranomaiselle postipalveluiden käyttöä ja tuottamista koskevan tilannekuvauksen;

2) järjestämään kansainvälisen postiliikenteen liikenne- ja viestintäministeriön yksilöimällä tavalla;

3) tekemään yhteistyötä muiden postiyritysten tai vastaavaa toimintaa harjoittavien muiden yritysten kanssa liikenne- ja viestintäministeriön yksilöimällä tavalla;

4) tarjoamaan postin yleispalvelua postilaissa säädetyistä poikkeavalla liikenne- ja viestintäministeriön yksilöimällä tavalla;

5) ylläpitämään järjestelmiä ja palveluita tietystä paikoista.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi poikkeusoloissa lisäksi päättää yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömien kirjelähetysten ja postipakettien etuoikeudesta postipalveluiden tarjonnassa.

65 §

Sähköistä viestintää ja postitoimintaa koskevat tekniset määräykset

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden ja postipalveluiden saatavuuden turvaamiseksi Viestintävirasto voi antaa 60—64 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien ja

velvollisuuksien teknistä toteuttamista koskevia määräyksiä.

66 §

Tietojärjestelmäalan valmiusyksikkö ja sen tehtävät

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi, niihin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjumiseksi ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työ- ja elinkeinoministeriö voi liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä perustaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin alueellisia tietojärjestelmäalan valmiusyksiköitä. Tietojärjestelmäalan valmiusyksiköitä johtaa ja valvoo Viestintävirasto.

Tietojärjestelmäalan valmiusyksikön tehtävänä on:

1) pitää yhteyttä läänien johtokeskuksiin tai niiden osiin, puolustusvoimien alueorganisaatioon ja muihin alueellisiin viranomaisiin sekä alueen yrityksiin ja yhteisöihin;

2) sovittaa alueellisesti yhteen liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston tämän lain nojalla antamien määräysten ja päätösten täytäntöönpanoa;

3) koota ja ylläpitää alueellista tilannekuvaa verkko- ja viestintäpalveluiden tarjontaan ja käyttöön vaikuttavista asioista; ja

4) tiedottaa verkko- ja viestintäpalveluiden tarjonnassa tai käytössä tapahtuvista muutoksista.

10 luku

Kuljetusten turvaaminen ja polttonesteen säännöstely

67 §

Polttonesteen säännöstely liikenteessä

Polttonesteen saannin varmistamiseksi maanpuolustuksen, väestön toimeentulon ja maan talouselämän kannalta välttämättömiin tarkoi-

tuksiin 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella säädetään liikennepolttonesteen 30 §:n mukaisen kokonaissäätön jakautumisesta tie-, rautatie-, vesi- ja lentoliikenteen kesken.

68 §

Tieliikenteen polttonesteen säännöstely

Edellä 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tieliikenteen polttonestettä saa myydä ja luovuttaa ainoastaan käyttö- tai ostolupaa vastaan siten kuin tässä luvussa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tieliikenteen polttonesteen säännöstelyn toimeenpanoajasta. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset polttonesteen säästötavoitteista eri kuluttajaryhmille ja kuluttajille myytävän polttonesteen enimmäismäärästä.

69 §

Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaiset

Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaisia ovat liikenne- ja viestintäministeriö sekä liikenteen polttoaineyksiköt, joita perustetaan sellaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin, joissa on liikennetehtäviä hoitava vastuualue (*liikennetehtäviä hoitava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*), sekä poliisilaitoksiin. Liikenteen polttoaineyksiköt toimivat liikenne- ja viestintäministeriön johdon ja valvonnan alaisina.

Tarkemmat säännökset liikenteen polttoaineyksiköiden perustamisesta, organisaatiosta, työnjaosta ja tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

70 §

Polttonesteen käyttö lupa

Polttonesteen käyttö lupa voidaan myöntää:

1) valtion viranomaisille ja valtion liikelaitoksille sekä kunnallisille viranomaisille niiden

omistamia tai niiden hallinnassa taikka niiden käytössä olevia moottoriajoneuvoja varten; ja

2) maan talouselämän toimintaedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä liikennettä harjoittaville liikenteenharjoittajille ja muuta maan talouselämän toimintaedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä toimintaa hoitaville yrityksille tai yhteisöille niiden omistamia tai hallinnassa olevia moottoriajoneuvoja varten.

Liikenne- ja viestintäministeriö myöntää käyttöluvan valtion viranomaisille ja valtion liikelaitoksille. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenteen polttoaineyksikkö myöntää käyttöluvan kunnallisille viranomaisille sekä liikenteenharjoittajalle tai muulle yritykselle tai yhteisölle.

Tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua moottoriajoneuvoa on merkittävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ylläpitämään ajoneuvojen varaamista poikkeusolojen käyttöön koskevaan luetteloon.

71 §

Polttonesteen ostolupa

Polttonestettä saa myydä muulle kuin 70 §:ssä tarkoitetun moottoriajoneuvon omistajalle tai haltijalle vain, jos hänellä on polttonesteen ostolupa.

Poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikkö myöntää 1 momentissa tarkoitettujen ajoneuvorekisteriin merkittyjen moottoriajoneuvojen omistajille tai haltijoille ostoluvat, jotka oikeuttavat luvanhaltijan ostamaan siinä osoitetun määrän polttonestettä tiettyinä aikana. Polttonesteen ostoluvan ulkomaan rekisterissä olevalle moottoriajoneuvolle, jonka haltijalla ei ole kotikuntaa Suomessa, voi myöntää se poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikkö, jolle hakemus on jätetty.

Poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikkö voi myöntää hakemuksesta luvan lisäpolttonesteen ostamista varten. Hakemus tehdään polttoaineyksikölle siinä poliisilaitoksessa, jonka toimialueeseen hakijan kotikunta kuuluu. Ulkomaan rekisterissä olevan moottoriajoneuvon haltija, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, voi tehdä

hakemuksen mille tahansa polttoaineyksikölle. Polttonesteen lisäostolupa voidaan myöntää, jos se on tarpeellinen hakijan tai hänen perheenjäsenensä toimeentulon varmistamiseksi, hakijalle tai hänen perheenjäsenelleen tärkeän matkan suorittamiseksi taikka muusta vastaavasta hakijalle erityisen tärkeästä syystä. Polttonesteen lisäostolupien myöntämisperusteista voidaan säätää tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

72 §

Polttonesteen myyntipisteiden toiminnan rajoittaminen

Säännösteltäessä polttonesteen myyntiä tai muuta jakelua 70 ja 71 §:ssä tarkoitetulla tavalla polttonestettä ei saa toimittaa sellaisiin polttonesteen myynti- ja jakelupisteisiin, joissa ostoja ei voida valvoa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tällaisista myynti- ja jakelupisteistä.

73 §

Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaisten muut tehtävät

Sen lisäksi, mitä 70 §:ssä säädetään, kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön tehtäviin:

1) johtaa ja valvoo tieliikenteessä käytettävien moottoriajoneuvojen polttonesteen säännöstelyä;

2) tiedottaa säännöstelystä valtakunnallisesti.

Sen lisäksi, mitä 70 §:ssä säädetään, kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenteen polttoaineyksikön tehtäviin:

1) toimeenpanna säännöstely toimialueellaan;

2) ohjata ja valvoa poliisilaitosten liikenteen polttoaineyksiköiden toimintaa;

3) tiedottaa säännöstelystä toimialueellaan;

4) valvoa säännöstelyä toimialueellaan.

74 §

Tiekuljetusviranomaiset

Tässä luvussa tarkoitettuja tiekuljetusviranomaisia ovat liikenne- ja viestintäministeriö sekä liikennetehtäviä hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Tiekuljetuksia johtaa ja valvoo 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriö valtakunnallisesti ja liikennetehtäviä hoitava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimialueellaan. Ne voivat myös rajoittaa tiekuljetuksia siten kuin 75 §:ssä säädetään.

Liikennetehtäviä hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat perustaa 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa kuljetusohjausyksiköjä, jotka toimivat liikenne- ja viestintäministeriön johdon ja valvonnan alaisina.

75 §

Tiekuljetukset ja niiden ohjaaminen poikkeusoloissa

Tiekuljetukset on 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa hoidettava siten, että varmistetaan yhteiskunnan toimivuuden, sotilaallisen puolustusvalmiuden sekä väestön suojelun, turvallisuuden ja toimeentulon kannalta välttämättömät kuljetukset.

Yhteiskunnan toimivuuden, sotilaallisen puolustusvalmiuden sekä väestön suojelun, turvallisuuden ja toimeentulon kannalta välttämättömien kuljetusten varmistamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voi tiekuljetusviranomainen ohjata luvanvaraisessa liikenteessä käytettävän tiekuljetuskaluston käyttöä ja rajoittaa luvanvaraista liikennettä ottaen huomioon yhteiskunnan kuljetustarpeet ja muut liikenteen rajoittamiseen vaikuttavat tekijät. Kuljetuksia on rajoitettava mahdollisimman tasapuolisesti ottaen huomioon liikenteenharjoittajien ja niiden asiakkaiden tarpeet.

Julkisen liikenteen turvaamiseksi 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voivat tiekuljetusviranomaiset muuttaa luvanvaraisen

henkilöliikenteen aikatauluja ja reittejä sekä ohjata joukkoliikenteessä käytettävää kalustoa tilanteen edellyttämällä tavalla.

76 §

Tieliikenteen rajoittaminen

Poliisi voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tiekuljetusviranomaisen pyynnöstä 75 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kuljetusten turvaamiseksi rajoittaa muuta moottoriajoneuvoliikennettä tai kieltää sen kokonaan määrääjäksi tiekuljetusviranomaisen määräämillä teillä tai alueilla.

Liikennöintirajoitus tai -kielto ei saa estää ketään kulkemasta vakitukselle asunnolleen.

77 §

Liikenteenharjoittajan sekä moottoriajoneuvon omistajan ja haltijan velvollisuudet

Luvanvaraista liikennettä harjoittava liikenteenharjoittaja ja yksityiskäyttöön rekisteröidyn moottoriajoneuvon omistaja tai haltija on 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa velvollinen suorittamaan tiekuljetusviranomaisen määräämiä kuljetuksia, jos liikennetarve sitä välttämättä vaatii.

78 §

Moottoriajoneuvon käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus

Moottoriajoneuvon omistajan tai haltijan on 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa maanpuolustuksen, väestönsuojelun, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai yhteiskunnan toiminnan turvaamisen kannalta välttämättömien kuljetusten hoitamisen sitä vaatiessa luovutettava omistamansa tai hallinnassaan oleva moottoriajoneuvo tiekuljetusviranomaisen käyttöön.

Tarkemmat säännökset moottoriajoneuvojen käyttöoikeuden luovutuksessa noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

79 §

Vesikuljetusten turvaaminen

Liikennevirasto johtaa ja valvoo 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa vesikuljetuksia. Liikenneviraston päätöksellä maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien vesikuljetusten toteuttamiseksi voidaan mainituissa kohdissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tilapäisesti poiketa voimassa olevista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

- 1) vesiväylien avaamista tai sulkemista;
- 2) jäänmurren, väyläaluspalveluiden taikka saariston yhteysalusliikenteen hoitamista;
- 3) luotsauspalvelujen käyttämistä tai järjestämisestä;
- 4) vesiliikenteen ohjausta.

Liikenneviraston on ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista sotilasviranomaista ja rajavartiolaitosta. Tarvittaessa Liikenneviraston on kuultava ennen päätöksen tekemistä myös asianomaista poliisiviranomaista. Ennen tämän pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja koskevan päätöksen tekemistä Liikenneviraston on kuultava myös Liikenteen turvallisuusvirastoa. Jos asia on erityisestä syystä ratkaistava viivytyksettä, Liikennevirasto voi tehdä päätöksen ilman kuulemistä. Sen on kuitenkin välittömästi ilmoitettava päätöksestä edellä mainituille viranomaisille.

Satamien sulkemisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päättää valtioneuvosto. Liikenteen turvallisuusvirasto voi maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien vesikuljetusten loppuunsaattamiseksi lisäksi määrätä satamien ahtauskaluston sijoittamisesta sekä tilapäisesti, enintään kuukauden ajaksi kerrallaan, määrätä alusten lastaamisesta tai purkamisesta tarvittavan henkilöstön toimimaan muussa satamassa kuin missä heidän vakituinen työpaikkansa on. Valtio vastaa henkilöstölle siirtymisestä aiheutuvista matkakustannuksista ja kohtuullisista elinkustannuksista.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa yhteiskunnan elintärkeiden vesikuljetusten turvaamiseksi määrätä Liikenteen turvallisuusviraston pidättäytymään enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan poistamasta alusta Suomen alusrekisteristä.

80 §

Merenkulun ja muun vesiliikenteen polttonesteen säännöstely

Maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömien vesikuljetusten turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa Liikenteen turvallisuusvirasto voi päätöksellään rajoittaa yksityishenkilöiden ja yritysten sekä varustamotoimintaa harjoittavien yritysten ja laitosten oikeutta ostaa polttonestettä asettamalla niille määrällisen kiintiön, jota ne eivät ostoissaan saa tiettyä ajanjaksona ylittää. Liikenteen turvallisuusvirasto voi kuitenkin myöntää luvan kiintiön ylittämiseen, jos se on välttämätöntä maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeitä kuljetuksia hoitavan yrityksen tai laitoksen toiminnan turvaamiseksi tai jos siihen on muu poikkeusolojen aikaisten vesikuljetusten järjestämisen kannalta painava syy.

81 §

Ilmakuljetusten turvaaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto johtaa ja valvoo 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ilmakuljetuksia ja -liikennettä yhteistoiminnassa ilmavoimien kanssa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi yhteiskunnan toimivuuden ja sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaamiseksi:

- 1) kieltää siviili-ilmailun tai rajoittaa sitä koko valtakunnan alueella tai sen osassa,
- 2) päättää lentopaikkojen tarkemmasta käytämisestä ja niiden käyttämisen rajoittamisesta.

Liikenteen turvallisuusviraston on ennen 2 momentissa tarkoitettun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista sotilasviranomaista. Jos asia on erityisestä syystä ratkaistava viivytyksettä, Liikenteen turvallisuusvirasto voi tehdä päätöksen ilman kuulemistä. Sen on kuitenkin välittömästi ilmoitettava päätöksestä asianomaiselle sotilasviranomaiselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää lentoasemien hallinnosta ja niiden toiminnan järjestämisestä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

82 §

Lentoliikenteen polttonesteen sekä varaosien ja tarvikkeiden säännöstely

Ilmakuljetusten turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa Liikenteen turvallisuusvirasto voi säännöstellä ilmakuljetuksissa käytettävää lentopetrolia ja lentobensiiniä. Säännöstelyn piiriin eivät kuulu valtion omistamat tai sen käyttöön ottamat ilmalukset tai valtion tilaamat lennot, ellei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä.

Liikenteen turvallisuusvirasto päättää lentoliikenteen harjoittajille myytävästä lentopetrolin ja lentobensiinin kiintiöstä kalenterikuukausittain etukäteen käyttäen laskentaperusteena kiintiön hakijan osoittamaa edellisen vuoden vastaavan ajankohdan Suomessa ostetun polttoaineen määrää. Jos lentoliikenteen harjoittajan toiminta on edellisestä vuodesta merkittävästi muuttunut, kiintiö määrätään vastaamaan toiminnaltaan ja kalustoltaan vastaavan lentoliikenteen harjoittajan kiintiötä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi perustelusta syystä antaa luvan ylittää kiintiö tai siirtää kiintiö toiselle lentoliikenteen harjoittajalle osaksi tai kokonaan. Liikenteen turvallisuusvirasto voi lisäksi perustelusta syystä sallia polttoaineen jakamisen yksittäistä lentoa varten.

Jos 1 momentissa tarkoitettu polttonesteen säännöstely on otettu käyttöön, lentoliikenteen harjoittaja saa hankkia ilmakuljetusten järjestämiseksi tarpeellisia varaosia ja tarvikkeita vain Liikenteen turvallisuusviraston myöntämää

ostolupaa vastaan. Ostolupa myönnetään, jos se on tarpeen maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeiden kuljetusten turvaamiseksi tai jos siihen on muu poikkeusolojen aikaisten ilmakuljetusten järjestämisen kannalta painava syy.

83 §

Rautatiekuljetusten järjestäminen poikkeusoloissa

Rautatiekuljetukset on 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa järjestettävä siten, että varmistetaan maanpuolustuksen, yhteiskunnan toimivuuden sekä väestön turvallisuuden ja toimeentulon kannalta välttämättömät kuljetukset sekä hoidetaan muut yhteiskunnan kannalta tarpeelliset kuljetukset.

Yhteiskunnan toimivuuden ja sotilaallisen puolustusvalmiuden kannalta tärkeiden rautatiekuljetusten turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriö voi päätöksellään rajoittaa rautatieyrityksen muuta toimintaa ja velvoittaa rautatieyrityksen hoitamaan yhteiskunnan toimivuuden tai maan talouselämän kannalta välttämättömiä kuljetuksia.

Liikennevirasto voi muuttaa rautatielainsäädännön nojalla tehtyä päätöstä ratakapasiteetin myöntämisestä, jos rautatiekuljetusten uudelleen järjestäminen sitä välttämättä vaatii.

84 §

Kiireelliset evakuointikuljetukset

Liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa määrätä luvanvaraista liikennettä harjoittavan liikenteenharjoittajan, rautatieyrityksen, ilmailutoimintaan oikeuttavan luvan tai hyväksynnän haltijan ja suomalaisen varustamon hoitamaan poikkeusolojen takia välttämättömiä henkilöiden ja omaisuuden evakuointikuljetuksia.

Kuljetukset on hoidettava ilman aiheutonta viivytystä.

85 §

Liikenne- ja viestintäministeriön toimivalta määrätä kuljetuksista

Maanpuolustuksen, väestönsuojelun ja yhteiskunnan toimivuuden turvaamisen sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen varmistamisen kannalta välttämättömien kuljetusten turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriö voi antaa viranomaisille määräyksiä eri kuljetusmuotojen yhteistoiminnasta yksilöidyn kuljetuksen tai kuljetusten hoitamiseksi. Ministeriö voi myös päätöksellään velvoittaa luvanvaraista liikennettä harjoittavan liikenteenharjoittajan, rautatieyrityksen, ilmailutoimintaan oikeuttavan luvan tai hyväksynnän haltijan ja suomalaisen varustamon hoitamaan kuljetuksen päätöksessä yksilöidyllä tavalla, jos kuljetusta ei voida hoitaa muulla tavalla.

11 luku

Sosiaali- ja terveydenhuollon turvaaminen

86 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden toiminta

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sosiaali- ja terveysministeriö sekä toimialueellaan aluehallintovirasto voi päätöksellään velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön:

- 1) laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa;
- 2) siirtämään toimintansa kokonaan tai osaksi oman toimialueensa tai sijaintipaikkansa ulkopuolelle taikka järjestämään toimintaa myös toimialueensa ulkopuolella;
- 3) sijoittamaan hoidon tai huollon tarpeessa olevia henkilöitä toimintayksikkönsä siitä riippumatta, mitä asiasta on säädetty, määrätty tai sovittu;

4) luovuttamaan toimintayksikön tai osan siitä valtion viranomaisten käyttöön.

87 §

Muu terveydenhuollon ohjaaminen

Väestön terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sosiaali- ja terveysministeriö voi päätöksellään velvoittaa lääketehaan, lääketukukaupan, apteekkiliikkeen harjoittamiseen oikeutetun sekä sellaisen yhteisön ja yksityisen elinkeinonharjoittajan, joka toimittaa terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita tai palveluja taikka muuten toimii terveydenhuollon alalla:

- 1) laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa;
- 2) siirtämään toimintansa kokonaan tai osaksi oman toimialueensa tai sijaintipaikkansa ulkopuolelle taikka järjestämään toimintaa myös toimialueensa ulkopuolella.

88 §

*Sosiaali- ja terveystalouden sekä terveyden-
suojelu*

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että kunta voi luopua:

- 1) terveydenhuoltolaissa (1326/2010) säädettyjen määräaikaisten noudattamisesta kiireettömän hoidon järjestämisessä, jos se on välttämättömä kiireellisen hoidon järjestämiseksi ja jos määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä;
- 2) sosiaalihuoltolain (710/1982) 40 a §:n 2 momentissa tarkoitetuista sosiaalipalvelujen tarpeen arvioinneista;
- 3) lasten päivähoitolaissa annetun lain (36/1973) mukaisen päivähoitojärjestämisvastuusta, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat järjestää lapsen hoidon muutoin;
- 4) terveydensuojelulain (763/1994) mukaisen ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvien

ilmoitusten käsittelystä ja päätöksenteosta sekä asuntojen terveyshaittojen selvittämiseen liittyvistä tehtävistä.

12 luku

Valtiontalouden hoito poikkeusoloissa

89 §

Lisätalousarvion välitön soveltaminen

Poikkeusoloissa eduskunnalle annettua hallituksen esitystä lisätalousarvioksi sovelletaan jo ennen kuin eduskunta on päättänyt lisätalousarviosta, jos eduskunta antaa tähän suostumuksensa.

90 §

Valtion menojen maksatuksen siirtäminen

Valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvosto voi siirtää sellaisten valtion menojen maksatusta, joiden maksatusajankohta on säädetty laissa tai asetuksessa ja jotka eivät ole erääntyneet. Menon maksatusajankohtaa saadaan siirtää enintään kahdella viikolla kerrallaan.

13 luku

Julkis- ja yksityisoikeudelliset palvelussuhteet

91 §

Työväkälityspakko

Maanpuolustuksen, väestön suojaamisen, terveydenhuollon tai toimeentulon taikka huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisten toimialojen työvoiman saatavuuden turvaamiseksi muulla kuin tällaisella toimialalla toimiva työnantaja saa palkatessaan uusia työntekijöitä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeus-

oloissa ottaa palvelukseensa vain työvoimaviranomaisten osoittamia työnhakijoita (*työnvälityspakko*).

Maanpuolustuksen, väestön suojaamisen, terveydenhuollon tai toimeentulon taikka huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisistä toimialoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

92 §

Palkkasäännöstely

Hintavakauden ja julkisen talouden turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa julkis- tai yksityisoikeudelliseen palvelussuhteeseen perustuvia palkkoja ei saa korottaa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä määrää enempää.

93 §

Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen

Maanpuolustuksen, väestön terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden taikka maan talouselämän turvaamisen välttämättä edellyttäessä työajan pidentämistä tai työajan poikkeavaa sijoittelua 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa saadaan tilapäisesti poiketa:

1) työaikalain (605/1996) lepoaikoja ja yli-työtä koskevista säännöksistä;

2) vuosilomalain (162/2005) vuosiloman antamista koskevista säännöksistä.

Terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa palvelussuhteen ehdoista voidaan poiketa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla väestön terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden vuoksi myös 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen ei saa aiheuttaa vaaraa työturvallisuudelle tai työntekijän terveydelle. Poikkeamisen rajoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

94 §

Irtisanomisoikeuden rajoittaminen

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työnantajan oikeutta irtisanoa työ- tai virkasuhde voidaan valtioneuvoston asetuksella rajoittaa siitä, mitä irtisanomisoikeuden perusteista työsopimuslain (55/2001) 7 luvussa, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 8 luvussa ja valtion virkamieslain (750/1994) 27 §:n 1 momentissa säädetään, jos tällainen rajoittaminen on tarpeen maanpuolustuksen kannalta tärkeän tuotannon, väestön terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden taikka huoltovarmuuden edellytysten turvaamiseksi. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, miltä osin irtisanomisoikeutta rajoitetaan ja mitä tuotantotoiminnan aloja rajoittaminen koskee.

Jos se on 1 momentissa tarkoitetun tuotannon turvaamiseksi välttämätöntä, työnantajalla ei ole oikeutta irtisanoa työ- tai virkasuhdetta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitä tuotannonaloja irtisanomisoikeuden tilapäinen poistaminen koskee. Tällainen asetus voi olla voimassa enintään kaksi kuukautta kerrallaan.

Maanpuolustuksen kannalta tärkeän tuotannon, väestön terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden taikka huoltovarmuuden edellytysten turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työntekijän, virkamiehen ja kunnallisen viranhaltijan irtisanoessa palvelussuhteensa irtisanomisaika on vähintään kuukauden pidempi kuin se lain taikka työ- tai virkaehtosopimuksen mukaan muutoin olisi, enintään kuitenkin kuusi kuukautta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin irtisanomisajan pituudesta eri tehtäväryhmissä.

Terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa ja hätäkeskustoiminnassa irtisanomisoikeutta voidaan rajoittaa 1—3 momentissa tarkoitettulla tavalla väestön välttämättömän terveydenhuollon, vähimmäistoimeentulon tai turvallisuuden vuoksi myös 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

14 luku

Työvelvollisuus

95 §

Työvelvolliset

Jos 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työnvälityspakko ja irtisanomisoikeuden rajoittaminen eivät ole riittäviä toimenpiteitä maanpuolustuksen, väestön suojaamisen, välttämättömän terveydenhuollon tai vähimmäistoimeentulon taikka huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisen tuotannon turvaamiseksi, on jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain (201/1994) mukaan kotikunta Suomessa ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, velvollinen tekemään tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämätöntä työtä.

Lisäksi 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa on jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain mukaan kotikunta Suomessa, joka toimii terveydenhuollon alalla, on saanut koulutusta tällä alalla ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, velvollinen tekemään tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämätöntä työtä terveydenhuollossa. Määräys tällaiseen työhön voidaan antaa korkeintaan kahdeksi viikoksi kerrallaan. Määräys voidaan uusua kerran.

96 §

Työvelvollisen ilmoittautumisvelvollisuus

Työvelvollisen tulee tietojen antamista ja työhön määräämistä varten kutsusta ilmoittautua asuin- tai oleskelupaikkansa työvoimaviranomaiselle.

Työvoimaviranomaisen kutsu voidaan antaa tiedoksi tavallisena tiedoksiantona tai yleistiedoksiantona siten kuin hallintolain (434/2003) 10 luvussa säädetään.

97 §

Työmääräys

Työvoimaviranomainen antaa työvelvolliselle työmääräyksen, josta käyvät ilmi ainakin seuraavat tiedot:

- 1) työvelvollisen nimi;
- 2) työnantajan nimi;
- 3) työpaikan osoite;
- 4) tehtävä;
- 5) ajankohta, jolloin työvelvollisen tulee ottaa työvelvollisuustyö vastaan.

98 §

Työmääräyksen antamisen rajoitukset

Työmääräystä ei saa antaa henkilölle:

- 1) joka ei voi työn vaatimaksi ajaksi poistua kotoaan jatkuvaa huolenpitoa tarvitsevan lapsen tai muun henkilön hoitamisen vuoksi, jos hoitoa ei voida muuten järjestää;
- 2) joka jätetään palvelukseen kutsumatta asevelvollisuuslain 89 §:n mukaisesti;
- 3) joka on puolustusvoimien palveluksessa; tai
- 4) joka on etukäteen varattu väestönsuojelu-tehtäviin tai täydennyspoliisitehtäviin.

Jos henkilö on julkisessa virassa tai toimessa taikka tarpeellinen sellaisen julkisen tai yksityisen laitoksen tai yrityksen palveluksessa, jonka toiminnan jatkuminen on poikkeusoloissa välttämätöntä tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi, häntä ei saa määrätä muuhun työhön, ellei erityinen syy sitä vaadi.

99 §

Työmääräystä annettaessa huomioon otettavat seikat

Työvoimaviranomainen saa antaa työvelvolliselle työmääräyksen vain sellaiseen työhön, jota tämä pystyy kohtuudella tekemään ottaen huomioon hänen ikänsä, terveydentilansa, mahdollinen vammaisuutensa, perhesuhteensa, koulutuksensa, aikaisempi työkokemuksensa sekä tehtäväksi määrättävän työn luonne. Jos työvelvolli-

selle ei voida antaa määräystä kokopäivätyöhön, hänet voidaan määrätä tekemään työtä osaaikaisesti. Jos työvelvollinen vetoaa siihen, ettei hän terveydellisistä syistä voi tehdä työmääräyksessä mainittua työtä, hänen on esitettävä luotettava selvitys terveydentilastaan työvoimaviranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

Alle seitsemänvuotiaan tai pysyvästi taikka pitkäaikaisesti sairaan lapsen huoltajalle saadaan antaa työmääräys työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 9 §:ssä tarkoitetun työssäkäyntialueen ulkopuolelle vain, jos maanpuolustuksen kannalta tärkeän tuotannon ylläpitäminen sitä henkilön erityinen koulutus tai muu siihen rinnastettava syy huomioon ottaen välttämättä vaatii.

100 §

Työvelvollisuussuhde

Henkilö, jonka työvoimaviranomainen määrää 97 §:ssä säädetyllä tavalla tekemään 95 §:ssä tarkoitettua työtä vastiketta vastaan työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena, on työvelvollisuussuhteessa.

Työvelvollisuussuhde alkaa siitä, kun työvelvollinen on saapunut työmääräyksessä mainitulle työpaikalle tai, jos hänet on määrätty työhön toiselle paikkakunnalle, määrättyyn lähtöpaikkaan.

Työvelvollisuussuhde lakkaa, kun työvoimaviranomainen vapauttaa työvelvollisen työmääräyksessä tarkoitetusta työstä. Jos työvelvollinen on määrätty työhön toiselle paikkakunnalle, lakkaa työvelvollisuussuhde kuitenkin vasta työvelvollisen palattua työpaikkakunnalta lähtö- tai asuinpaikkakunnalleen.

101 §

Työvelvollisuussuhteen ehdot

Työvelvollisuussuhteessa sovellettavat ehdot määräytyvät työnantajaa työehtosopimuslain (436/1946) tai työsopimuslain 2 luvun 7 §:n mukaan sitovan työehtosopimuksen tai työnan-

tajaa valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) tai kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/1970) mukaan sitovan virkaehtosopimuksen mukaan. Jollei tällaista työehtosopimusta ole, työvelvolliselle on maksettava palkka, joka kohtuudella vastaa hänen suoritettavakseen määrättyjä tehtäviä.

Työvelvollisuussuhteessa ja sen perusteella suoritettavassa työssä on muutoin soveltuvin osin noudatettava vastaavasti, mitä työ- tai virkasuhteesta ja sen perusteella suoritettavasta työstä on säädetty tai sovittu.

Työvelvollisuussuhteen aikana henkilön työ- tai virkasuhde, jossa hän oli välittömästi ennen työvelvollisuuden alkamista, jatkuu keskeytymättä. Keskeytysaikaa pidetään työhön rinnastettavana aikana laskettaessa sellaisia työ- tai virkasuhteen perusteella määräytyviä muita kuin palkkaan ja vuosiloman ansaintaan kohdistuvia etuuksia, joiden saamisen perusteena on työssäoloehto.

Työvelvollisella on oikeus työvelvollisuuden päätyttyä palata ensisijaisesti aikaisempaan työhönsä, jossa hän oli ennen työvelvollisuuden alkamista. Jos tämä ei ole mahdollista, työvelvolliselle on tarjottava aikaisempaa työtä vastaavaa työsopimuksen tai palvelussuhteen mukaista työtä ja, jos tämäkään ei ole mahdollista, muuta sopimuksen mukaista työtä.

102 §

Työnantajan tietojenantovelvollisuus

Työnantajan on työvoimaviranomaisen pyynnöstä annettava tarpeellisia tietoja palveluksensa olevasta työvelvollisuussuhteisesta työvoimasta ja sen käytöstä.

Työnantajan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle välittömästi, kun työmääräyksen mukainen työ loppuu.

103 §

Työvelvollisuusrekisteri

Työ- ja elinkeinoministeriö perustaa 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa

työvelvollisuuden täytäntöönpanoa ja työvoiman ohjausta varten työvelvollisuusrekisterin, jonka rekisterinpitäjä on työ- ja elinkeinoministeriö. Rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot. Nämä viranomaiset vastaavat rekisteriin tallentamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallentamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

Työvelvollisuusrekisteri sisältää tietoja työvelvollisista ja työnantajista. Rekisteriin tallennetaan työvelvollisen tunnistetietoina hänen nimensä, syntymäaikansa ja henkilötunnuksensa sekä osoitteensa ja muut yhteystietonsa. Rekisteriin voidaan lisäksi tallentaa tietoja työvelvollisen ammatista, koulutuksesta ja työllisyydestä sekä huoltovelvollisuudesta, työkyvyistä ja käytettävyydestä. Rekisteriin tallennetaan lisäksi tietoja työnantajien nimistä ja tuotantotai palvelutoimialoista sekä toimipaikkojen sijainnista.

Työvoimaviranomaisella on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada 1 momentissa tarkoitettua rekisteriä varten tarpeellisia tietoja rekisteröidyn lisäksi myös väestö- ja eläketurvarekistereistä sekä lääkintä- ja terveydenhuollossa työskentelevien henkilöiden tietoja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston rekistereistä. Lisäksi työvoimaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muilta viranomaisilta työvelvollisuuden tarkoituksenmukaisen toteuttamisen kannalta tarpeellisia tietoja yritysten tai muiden yhteisöjen merkityksestä maanpuolustukselle tai maan talouselämän jatkuvuuden turvaamiselle.

Työvelvollisuusrekisteristä voidaan sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovuttaa 95 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden tietoja sosiaali- ja terveysministeriölle sekä aluehallintovirastolle 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua työvelvollisuuden suunnittelua ja järjestämistä varten.

Tiedot poistetaan työvelvollisuusrekisteristä kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tämän lain II osan soveltaminen on päättynyt. Poistettavat tiedot arkistoidaan. Arkistotoimen tehtävistä ja

arkistoon siirrettävistä asiakirjoista on voimassa, mitä arkistolaissa (831/1994) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

15 luku

Hallinnon järjestäminen poikkeusoloissa

104 §

Valtion viraston ja laitoksen sekä henkilöstön siirtäminen

Hallintotehtävien hoitamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvosto voi päättää alaisensa viraston, laitoksen tai valtion liikelaitoksen siirtämisestä tilapäisesti toiselle paikkakunnalle.

Sen estämättä, mitä valtion virkamieslaissa säädetään, ministeriö voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa valtion palveluksessa olevan henkilön siirtymään hoitamaan tilapäisesti toista virkaa tai tehtävää. Valtion palveluksessa olevan henkilön siirtymisestä hallinnonalalta toiselle päättää kuitenkin valtiovarainministeriö. Tällöin valtiovarainministeriön on ennen siirtämisspätöstä kuultava asianomaisia ministeriöitä.

105 §

Valtion tietohallinnon ohjaus

Valtiovarainministeriö voi määrätä poikkeusoloissa valtion tietohallinnon, tiedonkäsittelyn, sähköisten palveluiden, tietoliikenteen ja tietoturvallisuuden järjestämisestä.

Valtiovarainministeriön ohjaus ei koske kuitenkaan puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen, poliisin, pelastusviranomaisten ja hätäkeskusten toiminnallisia tietojärjestelmiä.

106 §

Hallintoviranomaisten viestintä poikkeusoloissa

Väestön tiedonsaannin turvaamiseksi ja viranomaisten viestinnän yhteensovittamiseksi poikkeusoloissa valtionhallinnon viestinnän

välitön johto kuuluu valtioneuvoston kanslialle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa perustaa Valtion viestintäkeskus.

Valtioneuvoston kanslia ja Valtion viestintäkeskus voivat antaa viestinnän sisältöä koskevia määräyksiä valtionhallinnon viranomaisille.

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston kanslia ja Valtion viestintäkeskus voivat velvoittaa valtioneuvoston alaisen viranomaisen tai kunnallisen viranomaisen omassa viestinnässään julkaisemaan tietynsisältöisen viestin tai kieltää tietynsisältöisen viestin julkaisemisen.

107 §

Toimivallan ratkaiseminen

Poikkeusoloissa valtioneuvosto ratkaisee pääministerin esityksestä hallinnonalojen välillä erimielisyyden siitä, minkä valtionhallinnon viranomaisen tai muun toimintayksikön käsiteltäväksi jokin asia kuuluu. Ministeriö ratkaisee erimielisyyden hallinnonalallaan.

Valtioneuvosto ja ministeriö hallinnonalallaan voivat poikkeusoloissa myös päättää, mikä valtioneuvoston alainen viranomainen hoitaa sellaisen tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi tärkeän asian tai tehtävän, joka koskee useamman kuin yhden yksikön toimialaa tai josta ei ole erikseen säädetty.

108 §

Kunnan hallinto

Sen estämättä, mitä kuntalain (365/1995) 54 §:n 4 momentissa säädetään, valtuusto voidaan poikkeusoloissa kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä.

Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaiseksi ja painavat syyt edellyttävät välitöntä päätöksentekoa, kunnanhallituksella on oikeus päättää niistä asioista, jotka koskevat kunnan hallinnon järjestämistä, johto- ja hallintosääntöä, toimivallan siirtämistä, talousarviota ja veroja sekä

muista valtuuston päätettäväksi säädettyistä asioista.

Kunnanhallituksen on mahdollisimman pian saatettava 2 momentissa tarkoitetut päätökset valtuuston päätettäväksi. Kunnanhallituksen päätös on voimassa, kunnes valtuusto on päättänyt asiasta.

Mitä tässä pykälässä säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää.

109 §

Opetus ja koulutus

Edellä 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan määrätä perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998), ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja yliopistolaissa (558/2009) säädetyn opetus- ja muun toiminnan keskeytettäväksi tai siirrettäväksi toiselle paikkakunnalle, jos se on välttämätöntä väestön siirtämisen tai oleskelu- ja liikkumisrajoitusten vuoksi taikka muutoin väestön suojaamiseksi. Jos jonkin alueen väestöä siirretään 121 §:n nojalla muualle, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että esi- ja perusopetuksen järjestämisestä siirretyille oppilaille vastaa tilapäisesti oppilaan asuinkunnan sijasta se kunta, jonka alueelle oppilas on siirretty.

Edellä 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan välttämättömien opetus- ja koulutuspalveluiden turvaamiseksi rajoittaa 1 momentissa tarkoitetun toiminnan järjestäjälle säädettyä tai määrättyä opetus- tai muun toiminnan järjestämisvelvollisuutta sekä velvollisuutta ateria-, kuljetus- ja majoitusetuuksien järjestämiseen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain

(672/2005) 3 §:n 1 momentin estämättä lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutukset toiminnan kustannuksiin voidaan ottaa huomioon opetustoimen valtionosuuksia ja -avustuksia myönnettäessä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

16 luku

Sotilaallinen puolustusvalmius

110 §

Tavaroiden luovutusvelvollisuus

Sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa puolustusvoimat voi päätöksellään velvoittaa jokaisen luovuttamaan puolustusvoimien hallintaan sellaisia tavaroita, jotka ovat välttämättömiä joukkojen majoittumisen, linnoittamisen tai energiahuollon turvaamisen kannalta, taikka muita puolustusvalmiuden kohottamisen ja ylläpitämisen kannalta välttämättömiä tavaroita.

111 §

Palvelujen suorittamisvelvollisuus

Sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa puolustusvoimat voi päätöksellään velvoittaa yritykset, yhteisöt, laitokset sekä ammatin- ja elinkeinonharjoittajat suorittamaan puolustusvoimille muonitus-, majoitus-, korjaamo-, huolto-, rakentamis- ja muita vastaavia palveluja.

Tarkemmat säännökset suoritettavien palvelujen täytäntöönpanossa sovellettavasta menettelystä annetaan puolustusministeriön asetuksella.

112 §

Ajoneuvojen, alusten ja ilma-alusten luovutusvelvollisuus

Sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa puolustusvoimat voi päätöksellään velvoittaa:

1) moottorikäyttöisen ajoneuvon tai hinattavan ajoneuvon omistajan tai haltijan luovuttamaan omistamansa tai hallinnassaan olevan moottorikäyttöisen ajoneuvon tai hinattavan ajoneuvon puolustusvoimien hallintaan;

2) ilma-aluksen omistajan, haltijan tai käyttäjän luovuttamaan omistamansa, hallinnassaan olevan tai käytössään olevan ilma-aluksen puolustusvoimien hallintaan;

3) moottoriveneen omistajan tai haltijan luovuttamaan omistamansa tai hallinnassaan olevan veneen puolustusvoimien hallintaan;

4) aluksen omistajan, vuokraajan tai sen, joka käyttää tosiasiallista määräämisvaltaa aluksen liikennöintiin liittyvissä kysymyksissä, luovuttamaan aluksen puolustusvoimien hallintaan.

113 §

Alueiden ja tilojen luovutusvelvollisuus

Sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa maa- tai vesialueen, rakennuksen taikka huone- tai varastotilan omistajan tai haltijan on luovutettava omistamansa tai hallinnassaan oleva maa- tai vesialue, rakennus tai huone- tai varastotila puolustusvoimien tai liikenne- ja viestintäministeriön hallintaan. Päätöksen hallinnan luovuttamisesta puolustusvoimille tekee puolustusvoimat ja hallinnan luovuttamisesta liikenne- ja viestintäministeriölle liikenne- ja viestintäministeriö. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, missä kunnissa toimivaltuutta voidaan käyttää.

Vakituksessa asumiskäytössä olevan rakennuksen tai huoneiston hallinta on luovutettava vain erittäin painavien sotilaallisten syiden sitä edellyttäessä.

Puolustusvoimilla on oikeus 1 momentissa mainituilla alueilla ja tiloissa ryhtyä välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin varastotilojen, linnoituskohteiden, teiden ja muiden puolustuslaitteiden rakentamiseksi ja valmiuden ylläpitämiseksi.

114 §

Luovutusvelvollisuuden toteuttaminen

Puolustusvoimiin voidaan perustaa 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tässä luvussa tarkoitettujen luovutusvelvollisuuksien täytäntöönpanoa varten luovutuslautakuntia, joiden kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat säännökset luovutusvelvollisuuksien täytäntöönpanossa sovellettavasta menettelystä ja päätöksenteosta annetaan puolustusministeriön asetuksella.

115 §

Liikkumis- ja oleskelurajoitukset

Sotilaallisten syiden vuoksi tai sivullisten suojaamiseksi vaaroilta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan puolustusministeriön asetuksella kieltää tietyllä alueella tai kohteessa oleskelu ja liikkuminen taikka rajoittaa niitä.

17 luku

Väestönsuojelu ja evakuointi

116 §

Väestönsuojeluvollisuus

Edellä 3 §:n 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain mukaan kotikunta Suomessa ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, on velvollinen suorittamaan sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä sekä väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityistehtäviä, hätäkeskustehtäviä taikka muita

näihin rinnastettavia, väestön suojelemiseksi välttämättömiä tehtäviä.

Määräys väestönsuojelutehtäviin voidaan 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa antaa korkeintaan kahdeksi viikoksi kerrallaan ja se voidaan uusida kerran. Väestönsuojeluvollisuutta toimeenpantaessa otetaan huomioon 99 §:ssä tarkoitettut rajoitukset. Väestönsuojeluvollisuuden perusteella tehtävään työhön sovelletaan 101 §:ää. Tarkemmat säännökset väestönsuojeluvollisuuden täyttämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Väestönsuojelun henkilökisteristä säädetään erikseen.

117 §

Pelastustoimessa tarvittavien tavaroiden luovutusvelvollisuus

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa pelastusviranomainen voi väestönsuojelun toteuttamiseksi päätöksellään velvoittaa jokaisen luovuttamaan pelastusviranomaiselle pelastus-, sammutus-, raivaus- ja ensiapukalustoa tai muita vastaavia pelastustoimen hoitamiseksi välttämättömiä tavaroita.

118 §

Liikkumis- ja oleskelurajoitukset väestön suojaamiseksi

Edellä 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston asetuksella voidaan tilapäisesti, enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan, kieltää oikeus oleskella ja liikkua tietyllä paikkakunnalla tai alueella taikka rajoittaa niitä, jos se on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi.

119 §

Väestönsuojeluun tarvittavien alueiden ja tilojen luovutusvelvollisuus

Väestönsuojelun toteuttamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa pelas-

tusviranomainen voi päätöksellään velvoittaa maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan luovuttamaan kiinteistönsä rakennuksineen ja muine huone- ja varastotiloineen pelastusviranomaisen hallintaan.

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa pelastusviranomainen voi päätöksellään velvoittaa kiinteistön omistajan tai haltijan rakentamaan ja järjestämään väestön suojaamiseksi tilapäisiä väestönsuojia.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, missä kunnissa 1 momentissa tarkoitettua toimivaltuutta voidaan käyttää ja 2 momentissa tarkoitettuja suojia on rakennettava. Tarkemmat säännökset 2 momentissa tarkoitettujen tilapäisen väestönsuojan rakenteesta annetaan valtioneuvoston asetuksella ja teknisistä yksityiskohdista sisäasiainministeriön asetuksella.

120 §

Pelastustoimen ja väestönsuojelun erityisjärjestelyt

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumuodostelmia.

Sisäasiainministeriö voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tilapäisesti päätöksellään velvoittaa pelastustoimen tehtäviä hoitavan viranomaisen huolehtimaan muistakin velvollisuuksista ja tehtävistä sekä päätöksellään muuttaa pelastuslaissa (379/2011) tarkoitettujen pelastusviranomaisten sekä 1 momentissa tarkoitettujen johtokeskusten ja väestönsuojelumuodostelmien johto- ja alistussuhteita, jos se on välttämätöntä pelastustoimen hoitamisen turvaamiseksi.

121 §

Väestön siirtäminen

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tietyn alueen väestön tai osan väestöstä on siirryttävä muualle, jos se väestön turvallisuuden kannalta on välttämätöntä. Valtioneuvosto päättää, mitä alueita ja mitä osaa alueen väestöstä siirtyminen koskee. Sisäasiainministeriö huolehtii siirtymisen yleisjohdosta.

122 §

Siirretyn väestön huollon järjestäminen

Edellä 121 §:ssä tarkoitettujen järjestelyiden toteuttamiseksi kunta voi päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön, yrityksen, yhteisön tai laitoksen luovuttamaan siirretyn väestön majoituksen, muonituksen ja muun huollon kannalta välttämätöntä omaisuutta sekä huonetiloja siirretyn väestön tilapäistä majoittamista varten.

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

18 luku

Täytäntöönpano

123 §

Tärkeysjärjestelyjen yhteensovittaminen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan poikkeusoloissa antaa yhteensovittavia säännöksiä tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjestelystä.

124 §

Viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtivalla viranomaisella on poikkeusoloissa oikeus tehdä

tarkastuksia tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten noudattamisen valvomiseksi ja saada salassapitosäännösten estämättä tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömiä tietoja. Tarkastuksen toimittajalla on tarkastusta varten oikeus päästä sellaisiin tiloihin, jotka eivät kuulu kotirauhan piiriin.

125 §

Virka-apu

Poliisin on annettava tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanossa tarvittavaa virka-apua tämän lain täytäntöönpanosta vastaaville viranomaisille.

126 §

Tiedotusten julkaisuvelvollisuus

Julkaisija ja ohjelmatoiminnan harjoittaja ovat velvollisia korvauksetta julkaisemaan tai lähettämään valtioneuvoston, ministeriön, aluehallintoviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kunnanhallituksen, poliisin sekä sotilas- tai pelastusviranomaisen tämän lain soveltamista tai noudattamista koskevat tiedotukset, jotka tämän lain tarkoituksen saavuttamiseksi on saatettava nopeasti koko väestön tai tietyn alueen asukkaiden tietoon. Tällainen tiedotus on viivytyksettä sellaisenaan julkaistava asianomaisessa aikakautisessa julkaisussa, verkkojulkaisussa tai ohjelmassa.

127 §

Varastoja koskeva luovutusvelvollisuuden rajoitus

Käytettäessä tämän lain mukaisia toimivaltuuksia ei säännöstely- tai luovutus päätöksin saa ilman pakottavaa syytä rajoittaa ammattimaisen liikenteen tai maatilatalouden alkutuotannon harjoittajan oikeutta pitää hallussaan poltto- ja voiteluaineita, kiinteistön omistajan tai haltijan oikeutta pitää hallussaan lämmitykseen tarvittavia polttoaineita taikka yksityishenkilön tai väestönsuojan omistajan tai haltijan oikeutta pi-

tää hallussaan väestön toimeentulolle välttämättömiä tavaroita, jotka on ennakolta varastoitu käytettäväksi poikkeusoloissa varaston omistajan liikenteen harjoittamiseen, maatilatalouden alkutuotannossa, lämmityksessä tai kotitaloudessa taikka väestönsuojassa suojattavien henkilöiden huoltoon.

19 luku

Korvaukset ja oikeusturva

128 §

Korvaus omistusoikeuden tai käyttöoikeuden siirrosta

Jos joku on 33, 34, 44, 45, 60—63, 77 tai 78 §:n, 79 §:n 3 tai 4 momentin, 83—87, 110—113, 117, 119 tai 122 §:n nojalla toteutetun toimenpiteen johdosta kärsinyt vahinkoa, jota hänelle ei korvata muun lain nojalla, suoritetaan hänelle vahingosta täysi korvaus valtion varoista.

Jos vahinkoa on vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä tai jos valtionaloudelliset tai kansantaloudelliset syyt sitä vahinkojen suuren määrän vuoksi välttämättä vaativat, suoritetaan vahingosta kohtuullinen korvaus. Sovellettaessa 45 §:ssä tarkoitettua toimivaltuutta 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa on vahingosta kuitenkin aina suoritettava täysi korvaus.

Korvausta maksettaessa noudatettavasta menettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

129 §

Korvaus työtapaturmasta ja ammattitaidusta

Tämän lain nojalla annettuun määräykseen perustuvassa työtehtävässä sattunut työtapaturma tai siinä saatu ammattitauti korvataan sen mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään, jollei korvaus muun lain tai sopimuksen perusteella ole sitä suurempi.

130 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettu valtioneuvoston, ministeriön ja Suomen Pankin päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muusta tässä laissa tarkoitettu päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhaussa sovelletaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallintopäätöstä on kuitenkin noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

131 §

Oikaisuvaatimus tieliikenteen polttonesteen säännöstelyssä

Poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikön 71 §:n 3 momentin nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Hakija voi kuitenkin kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen, johon voidaan hakea oikaisua, on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

20 luku

Rangaistussäännökset

132 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus säännöstelyrikoksesta, törkeästä säännöstelyrikoksesta ja lievistä säännöstelyrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 1—3 §:ssä.

133 §

Valmiuslakirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) jättää noudattamatta työnvälityspakkoa koskevan 91 §:ssä säädetyn velvollisuuden, irtisanomista koskevan 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tai työehtoja koskevan 101 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden,

2) laiminlyö täyttää 95 §:n nojalla määrätyn työvelvollisuuden tai 116 §:n nojalla määrätyn väestönsuojeluvollisuuden tai laiminlyö 104 §:ssä säädetyn velvollisuuden siirtyä,

3) laiminlyö täyttää 45, 63, 78, 86, 110, 112, 113, 117, 119 tai 122 §:n nojalla määrätyn luovutusvelvollisuuden tai 111 §:n nojalla määrätyn suorittamisvelvollisuuden taikka

4) rikkoo 115 tai 118 §:n nojalla annettua liikumis- tai oleskelukieltä tai -rajoitusta,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *valmiuslakirikkomuksesta* sakkoon.

21 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

134 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan valmiuslaki (1080/1991).

135 §

Siirtymäsäännös

Jos muussa lainsäädännössä viitataan tällä lailla kumottavaan valmiuslakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tätä lakia.

Laki

puolustustilalain 2 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustustilalain (1083/1991) 2 §:n 1 momentti ja 30 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laissa 199/2000, seuraavasti:

2 §

Puolustustila saatetaan voimaan ja sen voimassaoloa jatketaan tasavallan presidentin asetuksella. Asetuksessa säädetään, miltä osin 2 ja 3 luvun säännöksiä sovelletaan. Niitä saadaan säätää sovellettaviksi vain siltä osin kuin se on välttämätöntä tämän lain tarkoituksen saavuttamiseksi, jos valmiuslaissa (/) säädetyt toimivaltuudet eivät siihen riitä.

30 §

Tilapäiseen työntekoon voidaan 25 §:n 2 momentin nojalla määrätä jokainen 23 §:ssä tarkoitettulla alueella asuva tai oleskeleva henkilö, joka on täyttänyt 18 vaan ei 68 vuotta. Tilapäiseen työntekoon määrätty voidaan tarvittaessa velvoittaa käyttämään omia työvälineitään.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Laki

poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä.

2 §

Neuvottelukunnan tehtävät

Valtioneuvosto voi sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä asettaa enintään viideksi vuodeksi kerrallaan poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan suunnitte-

lemaan ja valmistelemaan sosiaali- ja terveydenhuollon hoitamista poikkeusoloissa sekä niitä normaaliolojen valmiuteen liittyviä asioita ja tukitoimia, joiden järjestäminen normaalioloissa muodostaa perustan poikkeusoloihin varautumiselle.

Poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnalla on oikeus saada toimintaansa varten välttämättömät tiedot viranomaisilta ja yhteisöiltä sen estämättä, mitä salassapidosta tai tietojen luovuttamisesta muualla laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asioiden käsittelystä neuvottelukunnassa.

3 §

Neuvottelukunnan kokoonpano

Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja tarpeellinen määrä jäseniä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö. Muiden jäsenten tulee edustaa neuvottelukunnan toimialan kannalta tarpeellisia viranomaisia ja muita yhteisöjä.

Neuvottelukunta voi asettaa jaostoja, työryhmiä tai muita tarpeellisia toimielimiä sekä ottaa tarvittavat sihteerit sekä kuulla asiantuntijoita.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) 13 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 484/2003, seuraavasti:

13 a §

Varautuminen

Arvopaperikeskuksen tulee varmistaa arvo-osuusrekisterissä olevien tietojen säilyttäminen mahdollisimman häiriöttömästi myös poikkeusoloissa Suomessa olevin riittävin tietojärjestelmin tai muin keskeytymättömän toiminnan kan-

nalta riittävin järjestelyin, osallistumalla rahoitusmarkkinoiden valmiussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

asevelvollisuuslain 79 ja 81 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asevelvollisuuslain (1438/2007) 79 §:n 1 momentti ja 81 §:n 2 momentti seuraavasti:

79 §

Reserviläisen palvelus suuronnettomuus- ja muussa vakavassa tilanteessa

Tasavallan presidentti voi valtioneuvoston esityksestä päättää, että pääesikunta voi määrätä reservissä olevia asevelvollisia lyhyeksi, kuitenkin enintään 14 päivän ajaksi, puolustusvoimissa saamansa erityiskoulutuksen mukaisiin lääkintä-, pioneeri-, viesti-, kuljetus- ja suojelu- alan sekä muihin vastaaviin tehtäviin, joihin ei liity sotilaallisten voimakeinojen käyttämistä, jos se on välttämätöntä valmiuslain (/) 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa.

81 §

Sovellettavat säännökset ja asetuksenantovaltuus

Edellä 79 §:ssä tarkoitettuun palvelukseen sovelletaan 54—60 ja 63—66 §:n säännöksiä palveluksen järjestämisestä. Lisäksi sovelletaan, mitä 44 §:n 2 kohdassa säädetään isyysvapaasta ja 46 §:ssä pakottavasta henkilökohtaisesta syystä myönnettävästä lomasta. Palvelukseen kuuluvien etuisuuksien osalta noudatetaan lisäksi, mitä valmiuslain 101 §:ssä säädetään työvelvollisuussuhteessa olevalle suoritettavista etuuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 27 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 27 §:n 2 momentti ja 30 §:n 1 momentti seuraavasti:

27 §

Valmiustehtävät

Maanpuolustuskoulutusyhdistys jatkaa toimintaansa valmiuslain (/) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

30 §

Sitoumuksen ja sitoumuksen hyväksymispäätöksen peruuttaminen

Edellä 29 §:n 1 momentissa tarkoitettun sitoumuksen antaneella on oikeus peruuttaa sitoumus. Peruutus tulee voimaan kuukauden kuluessa peruutusilmoituksesta. Sitoumusta ei saa kuitenkaan peruuttaa valmiuslain 3 §:ssä tarkoitettujen poikkeusolojen aikana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

Pelastusopistosta annetun lain 13 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 13 § ja 23 §:n 2 momentti, sellaisena kuin
niistä on 13 § laissa 472/2008, seuraavasti:

13 §

Muu koulutus

Pelastusopisto antaa pelastustoimeen ja hätä-
keskustoimintaan liittyvää ammatillista täyden-
nyskoulutusta, pelastuslain (379/2011) mukais-
ta väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön
koulutusta sekä valmiuslain (/) mukaista
varautumista edistävää koulutusta. Opisto voi
antaa muutakin toimialaansa soveltuvaa koulu-
tusta.

23 §

Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut

— — — — —
Valmiuslain 12 §:n mukaista varautumista
edistävään koulutukseen osallistuvan opetus ja
ruokailu sekä majoitus opiston asuntolassa on
maksutonta Pelastusopistolla tapahtuvan koulu-
tuksen aikana.
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain (408/2007) 1 §:n 1 momentti seuraavas-
ti:

1 §

Poikkeusolojen vakuutustakuu

Valtioneuvosto voi valmiuslain (/) 3 §:ssä

tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja väestön toi-
mentuloa tai talouselämän toimintaa vakavasti
vaarantavissa normaaliolojen häiriötilanteissa
antaa määräämillään ehdoilla ja vastavakuutta

vaatimatta valtiontakuun vakuutuslaitoksen Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
myöntämälle vahinkovakuutukselle (poik- 20 .
keusolojen vakuutustakuu).

— — — — —

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2011
